JAARVERSLAG 2021

Kroft&Smids - Het stadhuis

INHOUD

Future is coming	pagina 2
Programma	Pagina 4
Centrale gasten	Pagina 5
Residenties en coproducties	Pagina 7
Nieuwe programmalijnen	Pagina 9
Educatie en context	Pagina 12
Partners	Pagina 14
Contextprogrammering	Pagina 16
Marketing en publiek	Pagina 17
Organisatie en Team	Pagina 23
Crew en community	Pagina 25
Samenstelling en organisatie team	Pagina 27
Financiën	Pagina 28
De codes	Pagina 31
Toekomst	Pagina 36
Bijlagen	Pagina 37
Jaarrekening	Pagina 42

FUTURE IS COMING

De toekomst komt er, of we willen of niet. Dat is hoopvol en tegelijkertijd zorgelijk. Hoe deze toekomst eruit ziet, daarvoor moeten we nu cruciale beslissingen maken en daadwerkelijk gaan luisteren naar de generatie die in die toekomst gaan leven; jongeren.

Dit jaar stond ons festival in teken van die toekomst. Meer dan ooit voelden wij de noodzaak om de stem van de nieuwe generatie te laten horen, een podium en een stem te geven. Midden in een tijd waarin we noodgedwongen stil moesten staan door een globale pandemie en we tot op het laatste moment moesten afwachten of we ons programma ook daadwerkelijk aan ons publiek mochten tonen.

Maar dat mochten we, dat deden we, en hoe! Met een nieuwe directeur, een fris team, nieuwe vormen om ons publiek te bereiken en het besef dat we met zijn allen een nieuw verhaal moeten gaan schrijven. Een verhaal waarin de pandemie een blijvende rol zal spelen. Een verhaal over een toekomst met veel uitdagingen; denk aan de klimaatcrisis en de strijd voor gelijke kansen en gelijkwaardigheid. Een verhaal waarin wij kunstenaars ons beseffen dat er een hoop te verliezen valt als we de verbeeldingskracht niet ten volle gaan benutten. Want zonder verbeelding kunnen we ons letterlijk niets meer voorstellen.

We hebben een jaar vol uitdagingen, innovatie en experiment op een stevig fundament van vertrouwen en ervaring achter de rug. ‘Never waste a good crisis’ is in die zin wel aan ons besteed met vanaf 2021 een directeur die graag de grenzen van innovatie verkent. Er zijn veel samen-werkingen aangehaald, opgestart en de aansluiting met het kunstvakonderwijs is nieuw leven ingeblazen om zorg te dragen voor de ‘post corona’ generatie die afstudeert zonder dat iemand ze heeft zien spelen.

Er groeit een generatie op die niet op avontuur kan, die beperkt wordt in haar mentale ontwikkeling omdat oudere generaties er een potje van hebben gemaakt. Het wordt tijd om zorg te gaan dragen voor deze groep. Onze plannen staan ten dienste van een generatie die opgroeit in een scenario dat we met zijn allen niet hebben zien aankomen, die onze ogen hebben geopend en ons de adem heeft doen stokken. Wij zijn ervan overtuigd dat kunst van hoge kwaliteit deze generatie kan ondersteunen bij het herstel en het herschrijven van hun verhaal.

FUTURE IS COMING

Er is een ambitieus meerjarenplan ontwikkeld met nieuwe programmalijnen, waarmee educatie en talentontwikkeling een heel belangrijke en centrale rol krijgen binnen onze organisatie. De aansluiting met publiek en onze doelgroep heeft aandacht nodig, want ze waren letterlijk verder weg dan ooit; achter hun schermen in hun eigen huis.

Jonge Harten 2021 kon op het nippertje in een aangepaste vorm doorgaan. De negen dagen festival vielen precies in de lockdown waar theaters de uitzondering waren en als enige open mochten blijven. Wat een hoopvol scenario was dat, dat cultuur eindelijk de waarde toegedicht kreeg die het verdiende; van levensbelang. Helaas was dit van korte duur en ging de sector alsnog op slot.

Wij hebben ons publiek in gepaste vorm kunnen ontvangen en hebben zonder spijt af en toe de grenzen van het toelaatbare opgezocht omdat het zo hard nodig was. Voor de theatermakers, voor ons publiek en voor ons ongelooflijk veerkrachtige en jonge team.

Maar laat het een heel duidelijke boodschap zijn dat de sector adem nodig heeft om anderen zuurstof te kunnen geven. Als we langer dicht moeten blijven zal er weinig overleven, in de letterlijk zin van het woord. Mentale weerbaarheid zullen we met zijn allen terug moeten vinden en dat is precies wat cultuur ons mensen kan bieden; hoop, troost, ontroering en perspectief.

Mede door deze ervaring zijn wij gesterkt om de komende jaren in te zetten op 'wat kan er wel'. Hoe kunnen we binnen alle omstandigheden voor de groep die zo hard moet inleveren dingen toch door laten gaan? Welke schaal en welke vorm past daarbij? 2021 was een jaar vol veranderingen, adem inhouden, reflectie, kansen en verhalen. Genoeg om de komende drie jaren op door te bouwen.

Groet,

Karlijn Benthem,
directeur Jonge Harten

Namens het bestuur,
Menno Conner
voorzitter

Het bestuur van Stichting Jonge Harten gaat akkoord met de jaarstukken van 2021:

Menno Conner
Voorzitter

Felix Welsink
Penningmeester

Wilbert van de Kamp
Bestuurslid

Gea Boerma
Bestuurslid

Habiba Ali
Bestuurslid

PROGRAMMA

Negen dagen hebben we de stem(men) van de nieuwe generatie laten horen, met als centrale thema: *Future is coming*. Met titels als *Vroeger was de toekomst beter*, *DYING TOGETHER | Futures*, *Symphony of 21*, *Het Spektakel*, *Reaspora*, en *#Hero* maakten we een uitdagend en toegankelijk programma. De contouren van deze festivaleditie werden geschetst in 'corona-tijd', waardoor er er een aantal (extra) prioriteiten waren:

- Er moet sowieso iets door kunnen gaan dat waarde heeft voor de stad en zijn inwoners.
- We moeten zorgdragen voor onze professionals (zowel ons eigen team en alle zzp'ers/makers die bijdragen aan het festival).

De opening was een meerstemmige avond vol ontlading op verschillende vlakken. Het publiek stond letterlijk op de stoelen te dansen bij de voorstelling *HIIIPOWER*. En tegelijkertijd was er tijdens ons festival de nood om je stem te laten horen ook duidelijk zichtbaar in de vorm van rellende jongeren op de Grote Markt. Op hetzelfde plein, waar op nog geen honderd meter afstand kunst werd getoond met dezelfde noodzaak: gehoord worden. Met dat verschil dat deze (jonge) makers een vorm hadden gevonden om hun verhaal te kunnen vertellen. Voor ons is dan ook de ultieme noodzaak om kunst en jonge mensen aan elkaar te blijven verbinden want: "*Your story matters*", aldus Priscilla Vaudelle - LostProject.

LostWords - LostProject

CENTRALE GASTEN:
PRISCILLA VAUDELLE & LOTTE VAN DEN BERG

Ons programmateam hebben we uitgebreid door twee ‘centrale gasten’ uit te nodigen. Een centrale gast drukt een stempel op de programmering, dat kan en zal in de toekomst verschillende vormen aannemen. We zoeken naar toonaangevende kunstenaars die zowel hun eigen als andermans werk willen tonen, uitbouwen en/of verdiepen tijdens ons festival. We dagen onszelf en hen uit om ons bewust te blijven van onze unconscious bias en deze kunstenaars bieden ons, en daarmee ons publiek, nieuwe perspectieven of zijn juist rolmodellen voor hen.

Priscilla Vaudelle

In 2021 waren de centrale gasten Priscilla Vaudelle (LostProject) en Lotte van den Berg (Building Conversation). Met Priscilla en haar artistieke crew zijn we een experiment aangegaan binnen de landelijke Proeftuin Nieuw Publiek. Zij werkten hun *LostWords* concept (een theatrale gespreksavond) uit met studenten MBO Theaterschool Rotterdam en leerlingen van ISK Groningen (Internationale Schakelklas Groningen). Het artistieke team van LostProject werd zowel on- als offline het gezicht van ons festival, en leerde ons veel in het inclusieve denken en zichtbaar zijn op social media en in onze programmering. Tijdens het festival heeft Priscilla nagesprekken geleid volgens de methode die zo kenmerkend is voor LostProject. Namelijk in het moment aansluiten bij ‘wat er nodig’ is.

Lotte van den Berg

Met Lotte van den Berg/Building Conversation gingen we het avontuur aan om de wereldpremière van *RIZOOM* uit te voeren in Ter Apel. Een plek 50 minuten buiten de stad Groningen, waar de natuur een verlaten fabrieksterrein terug heeft gewonnen. Op deze plek ontwierp zij met haar team een oefening om je rizomatische denken (weer) aan te spreken. Een manier van denken die ook onze manier van programmeren heeft beïnvloed. Mede door de aanvullende 2P regeling van het Fonds voor de Podiumkunsten konden we gezamenlijk inzetten op een verdiepende werking met onze doelgroep: de kracht van je eigen denken weer te ervaren. Helaas hebben we het andere werk wat we zouden tonen van Building Conversation, *DYING TOGETHER / Futures,* moeten cancellen. Dit omdat de toen geldende corona-maatregelen de fysieke nabijheid van publiek en spelers niet mogelijk maakte. *DYING TOGETHER / Futures* zal in de festivaleditie van 2022 alsnog getoond worden omdat de relevantie ervan alleen maar toeneemt.

De zorgvuldigheid in spreken en leggen van contact van het gezelschap heeft ons als festival opgeleverd dat er veel nabije en duurzame ontmoetingen hebben plaatsgevonden. Onder andere in de vorm van een OFFCourse van Academie Minerva. Deze resulteerde in een tentoonstelling en het bezoeken van een masterclass op locatie door een groep jonge makers tijdens de FIELD dagen.

Andere makers

Voor alle andere makers geldt dat we hebben geïnvesteerd in een duurzame samenwerking, welke voor het festival en ons publiek echt van betekenis is. Tegelijkertijd levert deze samenwerking de makers ook meer op dan alleen een speelbeurt. Binnen deze wisselwerking is gekeken naar wat we voor elkaar kunnen betekenen en hoe we samen kunnen bouwen aan een langdurige betekenis voor het festival. Dit hebben we juist in deze tijd gedaan, omdat dit een tijd is waarin alles flexibiliteit vraagt, niets vanzelfsprekend is of via oude structuren zou kunnen of moeten verlopen. Voorbeeld hiervan is:

Kroft&Smids

In de eerste lockdown ontwikkelde Kroft&Smids een werkwijze waarmee ze elke dag volgens een guerillamethode een lichtkunstwerk maakte in de openbare ruimte. Wij hebben hen gevraagd of zij voor ons elke dag een werk willen maken geïnspireerd op de makers van ons festival.

Zo openden ze met de quote: "*We geven je woorden, we geven je een verhaal, ons verhaal, je mag het aan iedereen vertellen*" - Marleen Hendrickx, geprojecteerd op het Grand Theatre. En zij sloten af met: "*Hou vol, hou vast, hou van*" - Tara Salahshor op het stadhuis. Voor dit makersduo was het interessant om hun concept 'in opdracht' uit te voeren en geïnspireerd te worden door een diversiteit aan theatermakers. Voor ons was het een zeer belangrijk project omdat deze uitvoering gaf aan de ambitie om hoe dan ook iets door te kunnen laten gaan. Zowel online als live heeft dit voor een groot en divers bereik gezorgd. We schatten we de voorbijgaande bezoekers op zo'n honderd per dag.

Kroft&Smids - He stadhuis

Kroft&Smids - Grand Theatre

RESIDENTIE EN COPRODUCTIES

Club NEL - Het Spektakel

Club NEL is een jong collectief uit Friesland met een grote affiniteit met jongeren en de ‘clubwerking’ die je als gezelschap kan vormgeven. *Het Spektakel* gaat over stiltebeleving en de zoektocht naar betekenis. Een heel herkenbare zoektocht, die in de workshop die zij gaven op het Hogeland College in veel verhalen terugkwam bij de leerlingen. Juist dit gezelschap en de koppeling met jonge mensen die op het platteland van Groningen woonden, was een heel goede match. Veel jongeren worstelen hier namelijk met een toekomstperspectief en kansenongelijkheid. De voorstelling werd tevens gespeeld op een bijzondere locatie: De Enne Jans Heerd in Maarhuizen. Een monumentale boerderij die volledig duurzaam gerenoveerd wordt en een herbestemming krijgt voor een cultuur- en natuurprogramma. Letterlijk een plek op zoek naar herziene betekenis. Waar een heel dapper gezin een poging doet om in een gebied dat geraakt is door aard-bevingsschade en alle gevolgen van dien, een nieuw verhaal moet gaan maken; een toekomstbestendige versie.

Denker Des Vaderlands

Voor Jonge Harten is deze manier van programmeren, waarbij de inhoud perfect aansluit bij de locatie, een die we in de provincie graag verder willen onderzoeken. Met zowel Club NEL als de Enne Jans Heerd willen we in de toekomst blijven samenwerken, vooral ook met het oog op de versteviging van contact met onze doelgroep in de provincie. Het gezamenlijke doel was om voor zowel Jonge Harten als Club NEL nieuw lokaal (jong) publiek te bereiken en te agenderen wat deze jongeren bezighoudt. Door de ruimte die de 2P lokaal regeling ons gaf hebben we met deze makers workshops kunnen geven, een podcast kunnen maken en een verdiepend gesprek met de denker des Vaderland kunnen voeren over betekenis. In het voorjaar van 2022 vindt er nog *Radio Spektakel* plaats, wat geen doorgang kon vinden in het festival van 2021 vanwege de corona-maatregelen.

Het Spektakel - Club NEL

RESIDENTIE EN COPRODUCTIES

Marleen Hendrickx - XYI

De jonge maker Marleen Hendrickx (alumni Culture Club- AHK) heeft haar afstudeer solo tijdens een residentie in het Vrijdag theater doorontwikkeld tot een solo performance. Marleen vertelt in een sterke theatrale vorm haar eigen ervaring als intersekse persoon. De intelligente vorm die zowel kwetsbaar als sterk het verhaal vertelt waar 'we' nog zoveel over te leren hebben. Marleen heeft naar aanleiding van het spelen op Jonge Harten inmiddels een speelplek op het festival Terug naar het begin aangeboden gekregen en een maaktraject van twee weken bij Likeminds Amsterdam.

XYI - Marleen Hendrickx

LOOK

LOOK is een tweejarige coproductie met De Noorderlingen, Theater De Steeg, Gebied-B en Noordstaat. In 2022 zal dit resulteren in een productie waarin dertig jongeren spelen die op straat, en op scholen gescout zijn op basis van 'hun verhaal'. De projectweek is dit najaar ontworpen door eductatiemaker Sara Scholten op basis van Deep Democracy en de vraag; maak jij de wereld of maakt de wereld jou? De projectweek gaat door het jaar heen op acht scholen in Groningen stad en provincie plaatsvinden en de productie zal tijdens Jonge Harten 2022 in première gaan.

Just van Bommel

Just van Bommel, student Toneelacademie Maastricht benaderde ons met een voorstel voor een voorstelling voor de grote zaal. Deze bewonderenswaardige ambitie hebben wij in een kleine residentie vormgegeven door hem met zijn klasgenoten te laten repeteren in ons Festivalhart. Aan het einde van de week speelden zij twee try-outs, waarna ze weer terug naar school zijn gegaan om de voorstelling verder af te maken. De jonge acteurs gaven terug dat het heel waardevol is om een product buiten de muren van de school al adem te hebben gegeven en voor ons was het een goede kennismaking met een ambitieuze groep jonge makers.

NIEUWE PROGRAMMALIJNEN
FIELD, DE ROUTE, STAGE & @HOME

Dit jaar zijn we drie nieuwe programmalijnen gestart; FIELD, De ROUTE en STAGE. Voor deze drie lijnen hebben we deze editie eerste stappen kunnen zetten. Als experiment en als alternatief voor publiek dat niet kon komen, hebben we het Jonge Harten @HOME pakket gemaakt.

FIELD

FIELD is goed te omschrijven als 'field trip' voor kunstvakstudenten, net afgestudeerde en startende autodidact makers. We programmeren deze dagen jong talent en masterclasses. Dus starters en masters naast elkaar. Jonge makers als Celine Daemen, Marieke Ornelis, Tara Salahshor, Stan Martens en Ferre Vuye waren te zien en de makers van Building Conversation, LostProject en 155 gaven masterclasses. Daarnaast was er ruimte voor ontmoeting, uitwisseling en ontwikkeling. Een grote behoefte bij jonge makers is om hun netwerk te starten, na te zijn afgestudeerd in corona-tijd. De mogelijkheid andere makers te ontmoeten, en ook informeel met professionals te kunnen spreken over de ontwikkeling van nieuw werk en carrières, bleek essentieel. Vragen stellen, je verhaal kwijt kunnen en gehoord worden in een professionele omgeving bleken ook hier weer een grote noodzaak aan te raken.

Als start van de FIELD dagen hebben we een 'veld gesprek' georganiseerd rond de vraag wat jonge makers op dit moment nodig hebben van het veld. Behoefte aan transparantie en contact waren hierin de kernwoorden. We hebben gekozen om een focus te leggen op nog studerende makers als publiek. Met als reden om juist de connectie met het werkveld in deze tijden van isolatie te waarborgen.

Dit bleek heel erg te voldoen aan de behoefte aan contact van jonge makers. Het FIELD programma was een succes en heeft veel potentie. Vanzelfsprekend zoeken we hiervoor samenwerking met de opleidingen, andere festivals (Over het IJ, Cement, Theater aan Zee) en de talent-ontwikkelingsplekken zodat het voor jonge makers een extra schakel in de keten wordt.

Dit jaar werkten we samen met de opleidingen HKU, MBO Theaterschool Rotterdam en Toneelacademie Maastricht door werk te tonen van hun studenten. Voor de masterclasses kwamen individuele studenten uit het hele land en ook alle studenten van KTM Noorderpoort Groningen namen deel. De veilige omgeving om werk te tonen en een horizontale ontmoeting van een afstudeerlichting vorm te geven is goed bevallen en wordt ook door de kunstvak-opleidingen als 'nodig' bestempeld. Het ontmoeten van afstudeerders en starters op ons festival is een corona-gerelateerde noodzaak die we hebben vormgegeven in dit programma. Hiernaast is er nog steeds veel ruimte voor al bewezen talent. In de toekomst zullen we dan ook meer willen inzetten dat makers op het festival zowel als participant als als performer kunnen 'gebruiken'.

NIEUWE PROGRAMMALIJNEN
FIELD, DE ROUTE, STAGE & @HOME

De ROUTE

De ROUTE is een talentontwikkelingstraject waarbij we specifiek inzetten op aanbod voor brugklassers. Jonge makers wordt gevraagd om een werk te maken met een maakbudget en artistieke begeleiding vanuit ons. Dit werk heeft de volgende restricties:

- Het duurt 15 minuten.
- Het speelt (doorlopend) op locatie (in de binnenstad van Groningen).
- Doelgroep: brugklassers (in groepjes van 15 per keer).

Voor de bezoekende brugklassers is het een route waarbij ze kennismaken met verschillende vormen van theater, de stad anders beleven en letterlijk hun eigen route maken. Dit jaar heeft De ROUTE geen doorgang kunnen vinden in verband met de vele verplaatsingen en de aangescherpte corona-maatregelen.

Wel hebben we de makers (Ilon Lodewijks, Lieke en Anne van der Vegt, Toni Blackwell, Just van Bommel en Colette Goossens) uitgenodigd (en betaald) om tijdens het festival met ons het concept verder uit te werken. Voor De ROUTE is Kunstpunt onze partner en gaan we op zoek naar meer draagvlak in de vorm van beschikbaar stellen van (leegstaande) ruimtes in de binnenstad in samenwerking met leegstandsbeheer.

De ROUTE biedt in de toekomst veel ruimte om meer samenwerkingen aan te gaan met andere culturele instellingen. Ook hebben we geconstateerd dat er een grote vraag naar was vanuit scholen, dus we willen in de volgende editie hier zeker op door.

STAGE

Tijdens STAGE zijn er vooral jongeren op het podium te zien. Jongeren die geregisseerd zijn door professionele makers. Dit jaar zou dat ten uiting komen in de volgende voorstellingen: *Power* van Likeminds, *No Guts No Glory* van Meeuw, *Ogenschijnlijk Jong* van Theater de Steeg en *Niets* van Hofplein. Deze (zater)dag wilden we makende jongeren elkaar laten ontmoeten en ons publiek de artistieke waarde van jongeren op het toneel laten zien. Helaas hebben we deze dag moeten cancellen vanwege de hoogoplopende besmettingen. Deze dag halen we in op 23 april 2022. Voor ons een een goed experiment om te onderzoeken wat het doet om op een ander moment in het jaar actief te zijn. We kunnen op die dag onze doelgroep spreken en hun input meenemen in de samenstelling van editie 2022.

Niets - Hofplein

NIEUWE PROGRAMMALIJNEN
FIELD, DE ROUTE, STAGE & @HOME

@HOME pakket

Dit jaar is er een pakket uitgegeven, waarmee theater op een andere manier ervaren kon worden dan op het (fysieke) festival. Deze bestond uit een online voorstelling, een boekje waarbij je een body zelfscan kon doen (Bart van den Woestijne), een omhelzingspakket (Emke Idema), een cadeaubon van Kunstpunt van € 25, een Jonge Harten muts en nog wat lekkers. Er is te weinig aandacht en focus geweest om het pakket te verkopen, maar we hebben het wel ingezet als geste aan makers en of publiek dat niet kon komen vanwege een corona-besmetting. Het doel om dit jaar vijftig stuks te verkopen is dan ook niet behaald. Interessant is wel om aankomend jaar meer onderzoek te doen wat voor alternatieve producten een betere aansluiting vinden bij onze doelgroep.

Slotakkoord

De slotvoorstelling *Symphony of 21* (inclusief lokaal voorprogramma) was donker, hard en vol energie. Een voorstelling die het geluid van de huidige tijd weerspiegelt, namelijk in plaats van een vrolijke melodie juist een roep om actie en perspectief. Met *Symphony of 21* sloten we ons festival een dag eerder dan gepland af. Een keuze die gemaakt is omdat we onze verantwoordelijkheid, om een zo veilig mogelijk festival te creëren, juist ook op dat moment wilden nemen.

Toen we na de laatste voorstelling het Grand Theatre uitliepen, werden daar alle 700 uitspraken van studenten uit het Roadmap to Recovery project geprojecteerd op het Forum; een van de meest prominente gebouwen van Groningen. En om zo toch samen te komen met elkaars gedachten in de openbare ruimte, daar waar iedereen het mocht lezen, maakte een erg mooi slotakkoord.

Kroft&Smids - Het Forum

EDUCATIE & CONTEXT

Onze doelgroep en ons nieuwe publiek (voor de gehele sector) vinden we onder andere binnen de muren van het onderwijs. Daar komen we namelijk iedereen tegen. Daar zijn jongeren niet afhankelijk van hun ouders of opvoeders om hen mee te nemen naar andere werelden. Daarom is het zo essentieel dat iedere jongere in zijn schoolcarrière in aanraking komt met de (werking) van de podiumkunsten.

Ons bewustzijn over kansenongelijkheid is groot en mede daarom is de samenwerking met de scholen in de stad, maar ook vooral in de provincie van essentieel belang. Educatie is dan ook een van de belangrijke peilers van ons festival. Dit jaar hebben we stappen gezet in het contact met leerkrachten en koepelorganisaties om te bouwen aan ook duurzame structuur, leerlijnen en en aanpak. Educatie behelst bij ons ook buitenschoolse trajecten en contextprogrammering.

We zijn in gesprek gegaan met docenten over waar zij (en hun leerlingen) behoefte aan hebben in ‘deze tijd’. Flexibiliteit en aandacht kwamen daar onder andere uit als aandachtspunten. De behoefte aan live contact is ook gebleken uit de uiteindelijke commitment van schoolklassen die allemaal zijn gekomen ondanks de strenge maatregelen en onzekere scenarios.

Voor de brugklassen ontwikkelden we De ROUTE die dus helaas geen doorgang vond. Voor de tweede en derdejaars leerlingen boden we drie verschillende mogelijkheden om klassikaal een voorstelling te bezoeken, waarbij een voorbereidende les inbegrepen was. Deze voorstellingen speelden vooral in theaters, een enkele keer op school. Workshops werden dit jaar weinig afgenomen in verband met het feit dat er geen externen de scholen in mochten. Voor de bovenbouw boden we dit jaar de ‘voucher’ aan. Met deze voucher konden de bovenbouwleerlingen zelf een voorstelling kiezen uit het gehele Jonge Harten programma. Deze vouchers hebben we bedacht om de stap tussen het scholen-bezoek naar het theater en het eigen bezoek naar het theater te verkleinen. Met deze voucher is dit jaar een pilot gedraaid op de ISK Groningen, waarbij een mobiele kassa met begeleiding over hoe en wat er speelt op de school aanwezig was. Hierdoor zijn veertig leerlingen met een migratieachtergrond zelfstandig naar het festival gekomen om een zelfgekozen voorstelling te bezoeken.

REVOLT - Maas Theater en Dans

EDUCATIE & CONTEXT

Roadmap to Recovery

In het najaar van 2021 leek het erop dat we langzaamaan konden gaan nadenken over herstel. Herstellen van een periode van crisis. Steeds meer bewegen we richting een manier van leven met corona in plaats van ervan uit te gaan dat het helemaal weggaat. Maar met een crisis achter de rug moeten we niet vergeten dat we moeten herstellen. vandaar het project Roadmap to Recovery. Hoe doe je dat: herstellen na een crisis?

In samenwerking met studenten van Alfa College Kluiverboom, gefinancierd door Fonds 21 (mentaal welzijnsregeling), deden we hier onderzoek naar in de vorm van (theater)maak workshop gebaseerd op Deep Democracy. Dit om het gesprek te voeren over hoe zij de toekomst zien. Er deden 700 leerlingen mee aan dit project die vervolgens ook ons festival bezochten. Hun stem over de toekomst was op onze laatste avond te zien in een lopende filmprojectie door Kroft&Smids op het Forum in Groningen.

Jonge Harten Digitaal

Om snel in te kunnen spelen op extra corona-maatregelen en om de drempel naar theater te verkleinen voor de scholen, kozen we er dit jaar voor om ook een digitale voorstelling aan te bieden. Dit was de voorstelling *Het Experiment* van Het Nationaal Theater. Hierbij hoorde ook een workshop in de klas. Toch stonden de scholen te springen om het theater live te bezoeken. En is dit product niet bij ons afgenomen.

Workshop tijdens Roadmap to Recovery

Workshop tijdens Roadmap to Recovery

PARTNERS

In het algemeen wil Jonge Harten een stevig fundament bouwen als het gaat om ketenwerking in de stad, provincie en land. Dit betreft zowel 'nieuw publiek' als talentontwikkeling. We zijn een kleine schakel in de keten en willen daarom waar het kan aansluiting en samenwerking zoeken om het totaalaanbod inzichtelijk te maken. Tijdens het festival kunnen we dat doen door onze partners een podium te bieden, zodat ons publiek hen door het jaar heen ook vindt. Het festival dient voor het jonge publiek als highlighter van dat wat er al is. Voorbeelden van deze partners zijn: Grand Theatre, SPOT Groningen, Station Noord, Via Zuid, K&CGroningen/Drenthe, BijVrijdag, Open Yoga, De Nieuwe Kerk, Clash, jong RES en het Groninger Museum. Bijzonder was de samenwerking met Noordstaat die verschillende workshops en masterclasses maakten met als resultaat een voorprogramma op de laatste avond van *Symphony of 21.* Dit voorprogramma is gemaakt door talentvolle jonge dansers onder leiding van de choreografen van de voorstelling *Symphony of 21*.

Naast deze partners en bestaande speellocaties hebben we dit jaar ook gezocht naar nieuwe speellocaties. We hebben zowel op plekken geprogrammeerd waar onze doelgroep al te vinden is (voormalig Club OOST, Forum Groningen) als op plekken waarvan we graag willen dat ze zich naartoe bewegen en zich welkom voelen (Provinciehuis, de Kunstwerf, Enne Jans Heerd en de Zetmeelfabriek in Ter Apel).

De ROUTE coproduceren we met Kunstpunt. Met de expertise van kunst in de openbare ruimte zijn zij een waardevolle partner richting onze doelgroep.

We zijn blij met alle bezoekers die via hun school naar ons festival komen, maar we zetten ook gericht in op een aantal samenwerkingen omdat we denken dat deze specifieke doelgroepen goed aansluiten bij ons festivalprofiel. Voorbeelden hiervan zijn de ISK, het Alfacollege en academie MInerva. Met de ISK zijn we een intensieve samenwerking gestart. Jongeren die op deze school Nederlands leren en een start maken in een voor hen nieuwe omgeving, zijn bij ons extra welkom. Zij brengen verhalen met zich mee die voor ons een verrijking zijn. Omdat we ons beseffen dat zij soms meer begeleiding nodig hebben (in de weg vinden, financiële middelen) doen wij een extra investering in de samenwerking met deze school. Dit sluit aan bij onze intrinsieke noodzaak om toegankelijk te zijn en bij te willen dragen aan een meer inclusieve wereld.

PARTNERS

Bij academie MInerva hebben we een OFFCourse, (keuzelessen voor studenten om deel te nemen aan interdisciplinaire en opkomende Art en Design-praktijken) vormgegeven geïnspireerd op *RIZOOM* van Building conversation. De studenten hebben vier maanden onderzoek gedaan, zich verdiept in het werk van Building Conversation en uiteindelijk een interventie gemaakt die voor publiek zichtbaar werd op het festival. Tevens hebben zij een artistiek plan gemaakt geïnspireerd op de werking van *RIZOOM.*

In algemene zin is de samenwerking en het mogen leren van elkaar binnen de culturele instellingen van Groningen bijzonder te noemen. Als jonge organisatie hebben we veel aan de expertise die wordt gedeeld vanuit diverse partners en zijn we heel blij onderdeel te zijn van de lobbyclub. In deze lobbyclub houden we elkaar scherp ten aanzien van lokale en landelijke politiek. Jonge Harten Festival is aangesloten bij de De Verenigde Podiumkunstenfestivals, bij Station Noord en met de intrek in Villa B ook onderdeel van de Kunstwerf.

Kroft&Smids - Het Groninger Museum

CONTEXT-PROGRAMMERING

Ten gevolge van de corona-maatregelen was ons Festivalhart niet toegankelijk voor publiek, waardoor we deze plek niet konden inzetten voor de contextprogrammering zoals we dat in gedachte hadden. Desondanks hebben we, al dan niet gekoppeld aan voorstellingen, gebruik gemaakt van de speellocaties om zo geplaceerde (na)gesprekken, talks en masterclasses te organiseren. Zo hebben we twee interessante 'talks' georganiseerd met zowel de denker des Vaderlands als The Culture Counselor. Daarnaast waren er de nagesprekken van LostProject, workshops van Club NEL en waren onderdelen van het FIELD programma ook toegankelijk voor publiek.

Om ons festivalaanbod nog rijker te maken zijn we een samenwerking aangegaan met het Groninger Museum. Met een toegangskaartje van een van onze voorstellingen kon je gratis de tentoonstelling *JR Chronicles* bezoeken. Een tentoonstelling die inhoudelijk naadloos aansloot op onze programmering en een festivaldag nog completer kon maken. Deze samenwerking, wat weer een voorbeeld is van gebruik maken van wat er al is, is heel goed bevallen. Inspiratie bundelen en stapelen is een kracht.

Hoewel we onze ambitie om de contextprogrammering een aanzienlijke rol te laten spelen in onze programmering niet volledig hebben gehaald, hebben we ondanks de beperkingen toch een flink aantal activiteiten kunnen organiseren.

The Culture Counselor

Het bereik per activiteit was niet optimaal, maar de terughoudendheid van het publiek zagen we ook terug bij de kernprogrammering en zou (ook hier) een gevolg kunnen zijn van de (onzekerheid) omtrent corona.

Kunst in de openbare ruimte

Net als eerdere edities hebben we algehele festivalvormgeving ingezet om ons festival zichtbaar en toegankelijk te maken. Dit jaar kozen we er echter voor een stap verder te gaan en hebben we kunstenaars Chiara Tammaro en Marit Bootsma gevraagd een aantal participatieve kunstwerken te maken in lijn met onze programmalijnen. Welke in de openbare ruimte voor iedereen toegankelijk waren en een interactie aangingen met de bewoners en bezoekers van de stad Groningen. We schatten het aantal bezoekers op 100 per dag. Onder de werken bevonden zich onder andere een infinity box op de Grote Markt en een horizon-flip gang op de Nieuwe Markt.

MARKETING EN PUBLIEK

Onze marketingstrategie sluit aan bij onze overtuiging die we van The Culture Counselor leerden: 'Get your story straight'. We hebben dit jaar een aantal dingen uitgeprobeerd om ons (en dat van onze makers en ons publiek) verhaal centraal te zetten in ons marketingplan. Wie zijn we? Wat vragen we ons af? En wat kun je bij ons verwachten? Daarnaast vooral ook de vraag: wie ben jij? Wat vraag jij je af? En wat kunnen wij van jou verwachten? Ofwel; ons marketingplan heeft ingezet in op inter-actie, gelijkwaardigheid en community building. Dat we daar stappen in hebben gezet is duidelijk, en dat we nog een hoop te leren hebben ook.

Verhaallijnen

De marketingcampagnes zijn gebaseerd op onderstaande thema's die zijn voortgekomen uit de programmering.

- Rolmodel
- Toekomst
- Herstel
- Noodzaak
- Je stem laten horen

Dit jaar hebben we ons verhaal onder andere vormgegeven met en door jongeren. Zij zijn zichtbaar in onze campagnes. NIet alleen onze makers worden hier dus uitgelicht maar juist ook ons publiek en hun rolmodellen.

Samen met de partners De Noorderlingen, NITE, Noordstaat en de Steeg hebben we Back2Back opgericht. Hiermee hebben we vijf mediaproducties gemaakt rondom belangrijke momenten in het jaar; onder andere de rond de verkiezingen, Vaderdag en Keti Koti. Back2Back zal in de toekomst een platform zijn waar we onze community werking met deze partners blijven opbouwen en delen.

Campagnes

Uit de verschillende thema's zijn drie campagnes ontstaan. Voor de rolmodelcampagne werkten we samen met online influencers. Tien verschillende influencers die allen een andere achtergrond hebben en om een andere reden een rolmodel zijn voor onze doelgroep. Dit verschilde onder andere in huidskleur, seksualiteit, wel of geen beperkingen en rol in de maatschappij. Via foto's en een interview is hun verhaal op onze social media kanalen verteld. Deze campagne was voor ons heel leerzaam in de werking van deze online influencers. Wel zullen we een dergelijke campagne in de toekomst anders vormgeven door vooral meer connectie te maken met artiesten die al betrokken zijn bij het festival.

Voorbeelden rolmodel campagne

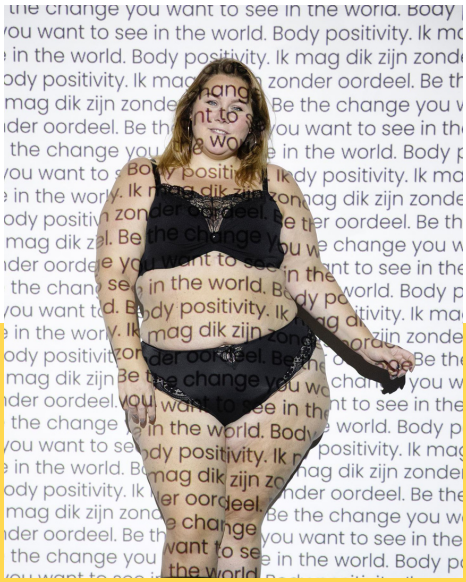

De tweede campagne had als thema toekomst. Hierbij zijn lokale jongeren gevraagd hoe zij over de toekomst denken. Deze korte video's zijn als reels geplaatst. Ze hadden een goede toevoeging voor het verhaal van Jonge Harten en het bleek vooral dat de al wat meer bekende Groningse jongeren toch zorgen voor een groter bereik. Het belangrijkste is dat beide campagnes op alle niveaus aansluiten bij onze artistieke ambitie en een goede vertaling is van ons inclusiebeleid.

De derde reeks social media berichten waren de foto's genomen van de lichtprojecties door Kroft&Smids. In real life hadden deze projecties al een groot bereik en veel positieve geluiden. Ook online zorgde de dagelijkse plaatsing op een bepaald tijdstip voor meer interactie op de socials.

MARKETING EN PUBLIEK

Social media

Social media blijft een belangrijke weg om contact te maken met de nieuwe generatie. Het afgelopen jaar groeide het aantal volgers op Facebook naar 5057 en had het een bereik van 19.3 duizend mensen. Instagram groeide op haar beurt tussen 19 oktober en 16 januari naar 2529 volgers (stijging van 16,3 %). Op Instagram heeft in dat tijdsbestek 40.3 K accounts bereikt (stijging van 259%) en 1.119 betrokken accounts gehad (stijging van 265%). Voor onze ambitie om meer community based te werken is social media de manier om daadwerkelijk contact te kunnen starten en te onderhouden met ons publiek. Afgelopen editie hebben we ter oriëntatie en onderzoek Tiktok aan onze media toegevoegd. Met advies van influencer Lisanne Dijkstra en onderzoekster Hanne Staal (RUG) hebben we content uitgeprobeerd waar we nu op door kunnen bouwen.

Look and feel

We hebben dit jaar gewerkt met nieuwe vormgever voor het campagnebeeld. De herkenbare huisstijl is gebleven als verankering van wat er al is opgebouwd. We wilden graag een uitdagender beeld en dat we op elk platform konden gebruiken. Om de social media kanalen te professionaliseren hebben we samengewerkt met social media influencer/Instagrammer Esmee Rudolf.

Zij heeft meegedacht over de look and feel van Instagram en de andere kanalen en hoe we hier betere campagnes en eenheid in kunnen krijgen. Dit is een goed begin geweest en willen we doorzetten in het aankomende jaar. Via alle uitingen zijn we ons bewust van onze beeldvormingspositie en willen hierin bijdragen aan een inclusievere culturele sector, wat zich vertaalt in het laten zien van verschillende gezichten en stemmen.

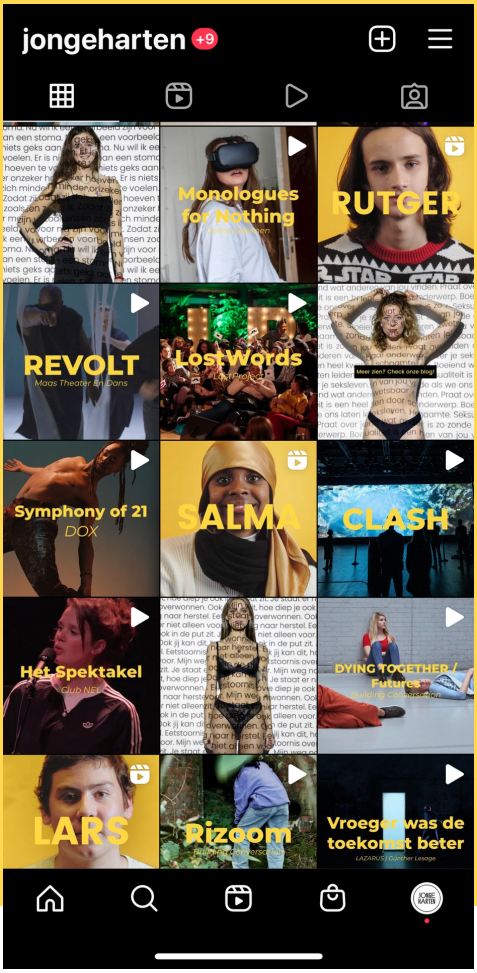

MARKETING EN PUBLIEK

Tweetalig

Sinds 2018 kiezen we ervoor om alles zowel in het Nederlands als in het Engels te communiceren. Groningen kent een enorme internationale studentenpopulatie en veel van hen zijn juist op zoek naar verbinding en activiteiten. Niet alleen in de programmering werd daarom extra rekening gehouden met toegankelijkheid qua taal, ook in de communicatie vinden we dit belangrijk. Onze media-uitingen zijn dan ook altijd Engels ondertiteld, en daarnaast hebben we ook anderstalige jongeren in beeld gebracht. Opvallend is dat wederom een groot deel van de bezoekers ook daadwerkelijk internationaal was en de vrijwilligersgroep voor meer dan de helft uit internationale studenten bestond.

Programmaboekje en Festivaltickets

Vanwege de flexibiliteit die we tot het einde nodig hadden, hebben we geen gebruik gemaakt van een fysiek programmaboekje. Deze keuze is dus wellicht blijvend omdat de informatievoorziening online goed is bevallen en toereikend is gebleken. De mogelijkheid om via gedrukte media juist verdieping te kunnen aanbrengen in de toekomst vinden we een interessante mogelijkheid.

We willen benaderbaar en toegankelijk zijn voor iedereen tussen de 12-29 jaar. Onze ticketprijzen zijn laag om het ook financieel behapbaar te maken voor jonge mensen.

Dit jaar hebben we de Festivaltickets wederom ingezet. Hiermee kon er bij drie voorstellingen of meer, gebruik worden gemaakt van 50% korting over alle kaartjes. Hier is 31 keer gebruik van gemaakt.

Daarnaast hebben we de vrijheid genomen om vrijkaarten te gebruiken om mensen te overtuigen toch te komen. De onzekerheid of voorstellingen wel door konden gaan werd een te hoge drempel voor de reguliere, laat staan de niet-bezoeker. Die drempel hebben we zoveel mogelijk proberen weg te nemen. Dit heeft geresulteerd in dat de zalen goed vol zaten.

Proeftuin Nieuw Publiek

In het kader van het landelijk onderzoek Proeftuin Nieuw Publiek hebben we de *LostWords* avonden met LostProject vormgegeven. Dit gaf ons de mogelijkheid om intensiever samen te werken en aandacht te besteden aan de 'niet-bezoeker'. Vooral de samenwerking achter de schermen met de makers en het artistieke team van LostProject heeft ons veel opgeleverd. Hieruit is onder andere gebleken dat we onze social media breder kunnen inzetten, vaker ons proces moeten delen en publiek onderdeel moeten laten zijn van de social media. Daarnaast heeft het werkproces omtrent *LostWords* opgeleverd dat we nu een beter beeld hebben van hoe een dergelijk proces in de toekomst aangescherpt moet worden. Alle inzichten worden gedeeld via het onderzoek van de Proeftuin Nieuw Publiek.

MARKETING EN PUBLIEK

Theaterkritiek cursus

Samen met de Theaterkrant hebben we een theaterkritiek cursus vormgegeven onder leiding van Marijn Lems. We zien de noodzaak van het opleiden en stimuleren van diversiteit in deze beroepsgroep. Een groep van 16 deelnemers heeft lessen gevolgd, het festival bezocht en recensies geschreven. Deze cursus is voor herhaling vatbaar en willen we graag uitbreiden in samenwerking met andere festivals.

Publieksbereik en publieksgroepen

Wij verzamelen de gegevens over het aantal bezoekers en bezoeken via het ticketsysteem. De aantallen bij bezoek van het educatieprogramma is het aantal dat gemeld wordt door docenten van desbetreffende school en wordt ter plekke nageteld door medewerkers van Jonge Harten. Bij het contextprogramma worden aantallen door de locatiemanager geteld. Alle cijfers worden verzameld door de ticketing-medewerker. Tevens zijn er online bezoeken geweest. Wij hebben hiervoor het bereik meegeteld van de artistieke producten die ook online uiting hebben gekregen. Voor de exacte aantallen wordt verwezen naar de jaarrekening.

Het totaal aantal bezoeken van deze editie staat op 26216. Dit aantal is een combinatie van voorstellingsbezoeken, scholen-bezoeken, en het bezoeken van overige activiteiten. Het aantal bezoekers van voorstellingen staat op 3029, waarvan er 1133 via scholenbezoek kwamen. Het aantal betaalde voorstellings-kaarten staat op 2078 en het aantal niet betaalde kaarten op 951. De andere activiteiten zijn onder andere workshops, online bijeenkomsten, masterclasses, talks, workshops op scholen en de online uitingen van de lichtprojecties en staan gezamenlijk voor 23187 bezoeken.

Wat betreft het aantal bezoekers die dit jaar is geweest op Jonge Harten, kunnen we zeggen dat we hier blij mee zijn. Gezien de corona-omstandigheden en de daarbij horende terughoudendheid van het publiek zijn er toch volle zalen geweest, hebben veel scholen ons bezocht en konden we spreken van een divers publiek. Desondanks zorgde de afgelasting van het openings-feest, De ROUTE, STAGE en andere losse voorstellingen voor minder bezoeken en minder interactie.

The Proud to be Poor PromoTour - De Noorderlingen & YoungGangsters

MARKETING EN PUBLIEK

In 2019 stond het aantal voorstellings-bezoeken van vrije voorstellingen (dus zonder scholieren) nog op 2235. In 2022 willen we weer terug naar dit aantal en het liefst dit aantal overstijgen. In totaal streven we naar 5500 bezoekers voor de kernprogrammering. Dit willen we bereiken door meer groepsbezoeken te initiëren, middels studieverenigingen en andere jongerenorganisaties. Ondanks dat het aankoopmoment van de individuele jongere laat blijft (zie tabel), zal het tijdig investeren in groepen kunnen zorgen voor een eerder aankoopmoment, meer jongeren in de zaal, een hoger bezoekersaantal en daarmee meer zekerheid in bezoekersaantallen.

Daarnaast willen we de bezoekers die komen uitdagen om meerdere voorstellingen te bekijken tijdens het festival. Een idee hiervoor is om een openingsfeest te geven en daarmee bezoekers te verleiden tot de rest van de programmering, maar ook het beter uitzetten van verschillende routes en pakketten met kortingen zal hieraan bijdragen.

Bezoeken per klant

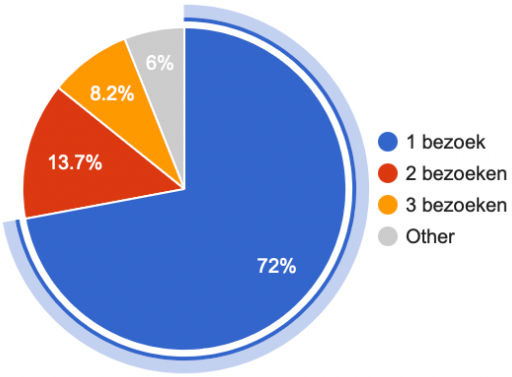

Moment van aankoop

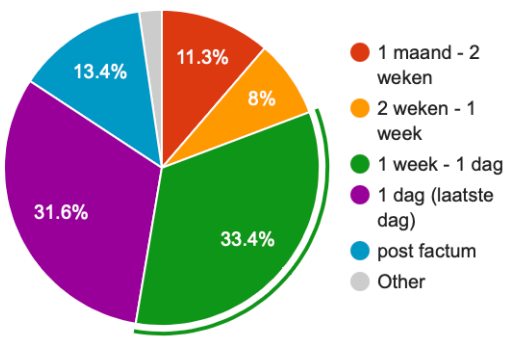

Leeftijd bezoekers

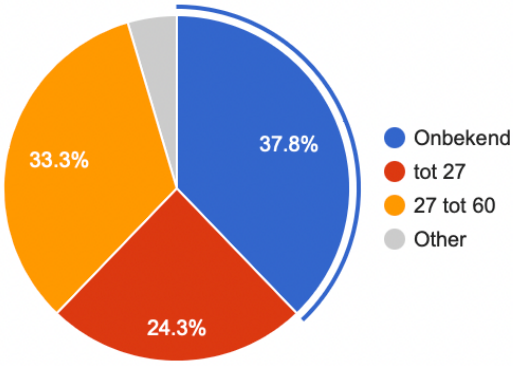

ORGANISATIE EN TEAM

Bij aanvang van de nieuwe directeur is ook het team herzien; een andere visie vraagt ook andere vaardigheden. Er is zorgvuldig een kernteam samengesteld waarin ervaring en kennis van het festival is aangevuld met nieuwe perspectieven. De nieuwe curator, Gregory Caers, heeft een sterke artistieke visie op (jeugd)theater en podiumkunsten.

Het kernteam heeft dit jaar ook meer verantwoordelijkheid gekregen in de vorm van budgetbeheer en keuze en aansturende functie van eigen teamleden. Het kernteam is aangevuld met veelal jonge stagiaires en jong talent. Omdat we veel jonge medewerkers hebben met slechte thuiswerksituaties hebben we ons kantoor zoveel mogelijk operationeel gehouden, zodat er een gezonde werksituatie gecreëerd kon worden.

Het team bestaat voornamelijk uit zzp'ers. Het ondernemende karakter van zzp'ers is passend bij een organisatie als het Jonge Harten Festival. Voor startende ondernemers is het soms verwarrend dat het een langlopende opdracht is, waardoor het snel wordt gezien als een dienstverband. We hebben aandacht besteed en moeten dat blijven doen aan wat het inhoudt om ondernemer te zijn; verantwoordelijk en autonomie voor inhoud en uitvoering. Overigens bieden wij ook ruimte voor dienstverbanden voor bepaalde tijd indien die wens er is bij de medewerker, of de aard van de werkzaamheden een arbeidsrelatie vraagt.

Het is wel een meerwaarde als teamleden ook bij andere culturele instellingen werkzaam zijn, dit draagt bij aan de ketenwerking die we al eerder noemden.

Er is een start gemaakt met het formeel maken van ontwikkeling en scholing binnen de opdrachten van Jonge Harten. Ambities in kaart brengen en zeker in deze tijd ruimte maken voor begeleiding en ervaring opdoen zijn belangrijke peilers. Drie leden van het kernteam zijn in training om Deep Democracy toe te kunnen passen in het werk wat we doen. We geloven dat deze gesprekstheorie een goede manier is richting een inclusieve festivalorganisatie.

We hebben de administratie in 2021 bij een ander administratiekantoor ondergebracht, te weten Scheffer Administraties. Zij zijn deskundigen in het culturele veld. Door hun manier van administreren blijven we actueel op de hoogte van de financiële positie en zijn we beter in staat tijdig bij te sturen indien nodig. Bovendien adviseren ze ons bij het maken van overeenkomsten en signaleren ze ontwikkelingen in het veld en in wetgeving die voor ons van belang kunnen zijn. Een volgende stap in het professionaliseren van onze organisatie. Tevens blijft er daarmee voor de zakelijk leider meer tijd over voor het zoeken naar aanvullende financiële mogelijkheden en samenwerkingsverbanden en het maken van een financieel/zakelijk lange termijn strategie.

ORGANISATIE EN TEAM

Met veel plezier zijn we afgelopen zomer verhuisd naar Villa B, ons nieuwe kantoor midden op de Kunstwerf. Daar waar een aantal heel belangrijke partners ook gehuisvest worden de komende maanden. Deze stap is van ongelooflijke waarde in de ambitie om gezamenlijk zorg te dragen voor een rijk cultureel leven voor jong publiek.

Bovenal zijn we ongelooflijk trots op dit jonge team, dat ondanks de vele spannende momenten flexibel en energiek dit festival heeft vormgegeven!

CREW EN COMMUNITY

Jonge Harten groeit tijdens de festivaldagen exponentieel als organisatie. Een groot deel daarvan zijn vrijwilligers: crew. Deze jonge mensen zijn intensief bij onze organisatie betrokken en we bouwen zorgvuldig aan een community die tijdens het festival steeds hechter wordt. Dit jaar hebben we voor de crew een eigen programma gemaakt waar gezondheid en herstel centraal stond. Het programma bestond onder andere uit bijna dagelijkse yoga lessen. Gefocust op jongeren samenbrengen en 'recoveren', hier voelden we veel noodzaak in vooral na de lange tijd van isolement door corona. Alle activiteiten werden in het Engels gehouden.

Tijdens de werving hebben we ons gefocust op verjonging en diversiteit onder andere door samenwerking en contact met: Bab Ad-daar, Black Ladies of Groningen, ISK, LGBT CI+ Studievereniging, KTM, KCM, NHL Stenden, Minerva, De Noorderlingen en BijVrijdag. Er werkten 68 crewmembers mee tijdens het festival met een gemiddelde leeftijd van 23 en 18 verschillende nationaliteiten.

crew ontbijt / yoga

CREW EN COMMUNITY

Aanmeldingen zijn veelal gedaan via:

- Via school/opleiding
- Via vrienden/familie
- Via Facebook
- Via website van Jonge Harten
- Via instagram

Community

De crewleden zijn voor ons de start van de community die we altijd al tijdens ons festival ervaren, maar die we graag door het jaar heen levend willen houden en willen verduurzamen en uitbreiden. Studenten van de Rijksuniversiteit hebben een onderzoek gedaan naar de communitywerking onder de crew en ons een aantal waardevolle aanbevelingen gedaan.

Naast de crewwerking zijn we in het kader van community dit jaar Back2Back gestart (zie voorgaand). Met hen willen we de 'door het jaar heen' werking vormgeven zodat het voor jongeren duidelijk is dat we 'bij elkaar horen' en we hen goed aan elkaar door kunnen verwijzen. Nu al deze partners in en om de Kunstwerf gevestigd zijn, zal deze samenwerking organisch groeien. De voorjaarseditie zal een grote rol spelen in de opbouw en werking van deze community. De onderzoekers hierboven genoemd zullen een deel van de uitvoering hiervan voor hun rekening nemen.

SAMENSTELLING ORGANISATIE EN TEAM

Team

Karlijn Benthem (directeur/programmeur) / Jojanneke Braam (zakelijk leider) / Gregory Caers (curator) / Erin Stel (jongerenprogrammeur/educatie) / Marieke Polman (productie educatie) / Luuk Stelder (productie) / Koen de Saeger (technische productie) / Stèfanie Feijen (marketing & PR) / Esmee Rudolf (social media) / Roos Wolters (social media) / Lola Catsburg (crew coordinator) / Nigel Onwuachu (assistent crew coordinator) / Nienke de Vries (office manager/ hospitality) / Mees Oosterbaan (ticketing) / Simon Klein (assistent ticketing) / Chiara Tammaro (ruimtelijke vormgeving) / Marit Kip (ruimtelijke vormgeving) / Jesse Schaap (grafische vormgeving) / Tim Tijink (grafische vormgeving) / Arno Hoogma (website) / Luca Zeinstra (stagiaire marketing) / Abdo Kastli (stagiair office) / Lars Traas (stagiair educatie) / Demi Wester (stagiaire eductaie) Hanne Staal (onderzoek Tiktok/Proeftuin Nieuw Publiek/ locatie-manager) / Edze Huitema (locatiemanager) / Marijn Lems (docent cursus theaterkritiek) / Niels Meijer (fotograaf) / Rick Biemolt (videograaf) / Aliya Al Uariachi (fotograaf) / Sara Scholten (begeleiding OFFcourse Minerva) / Jesse de Korte (locatiemanager)

Bestuur

Menno Conner / Felix Welsink / Habiba Ali / Wilbert van de Kamp / Gea Boerma

Vrijwilligers

Giulia Cristofoli / Eline Reilman / Christine Meijer / Hugo Aeilkema / Sam van der Veen / Mohammad Alkurdi / Mame Aida Mbaye / Salma Jama / Yordanos Mengesha / Karma Ibrahim / Gintarė Kalvinskaitė / Alina Katzenellenbogen / Stephen Krans / Elizabete Kuzmenko / Gabriele Dubrovinaite / Rianne Eisses / Rene de Boer / Renate Leeuwe / Andra Udrescu / Lotte Messer / Max Doorenspleet / Leda Spasova / Jorine Schoenmaker / Marjolein de jong / Merel Gietema / Asmita Ray / Anne Weges / Beaudine Wagenaar / Ilia karyda / Bo Ongering / Ihtsham Ravi / Saeed Mohd / Marit Pieters / Lyn Westphal / Moira Grant McLoughlin / Anne Kusch / Mara Scheffer / Diana Velea / Leanne Bruin / Geertje de Vries / Evie Zwijghuizen / Tessa Albers / Bente Postema / Rokas Kovalevskis / Adelina Gauca / Octavia Georoceanu / Carmen Jica / Irma Pastoor / Sanam Ali / Noor Jeltes / Clara Dietrich / Adèle Boreau / Yana Angela Bergstermann / Shomisha Elaguani / Anna Frizelle / Roxy Wachtmeester / An de Jong / Mike Kouwenberg / Hannah Lourens / Marja Kiers-Huurdeman / Lora Yanakieva / Shiva Miryektah / Tero Suomela / Thao Ngo / Maya Semaan

Partners

Fonds 21 / Fonds Podiumkunsten / Gemeente Groningen / Provincie Groningen / Grand Theatre / SPOT / Groninger Museum / Noorderpoort / VRIJDAG / Dioraphte / Theaterkrant Rijksuniversiteit Groningen / Hanzehogeschool Academie Minerva / Proeftuin Nieuw Publiek / NITE / de Steeg / Open Yoga / Noordstaat / De Noorderlingen / Nieuwe Kerk Groningen / Kunstpunt / Enne Jans Heerd / Clash / Alfa College

FINANCIËN

Stamboom monologen - ITA | Joy Delima

Jonge Harten wordt structureel gefinancierd en daardoor wordt er waardering en noodzaak uitgesproken voor de combinatie jongeren en kunst. Wij nemen deze waardering en verant-woordelijkheid uiterst serieus en werken op het scherpst van de snede in het maken van keuzes waar dit geld aan uit te geven.

Financieringsmix

Jonge Harten ontvangt structurele subsidies van Fonds Podiumkunsten, gemeente en provincie Groningen. Het festival zoekt ieder jaar naar particuliere fondsen die de missie en ambities van Jonge Harten delen. Vele fondsen hebben hun waardering voor het festival middels een financiële bijdrage uitgesproken. Voor Fonds 21 draagt Jonge Harten nog altijd nadrukkelijk bij in het realiseren van de beleidsdoelstellingen van het fonds. De waardering van Fonds 21 resulteerde in 2019 in een tweejarige toekenning van een bijdrage van € 40.000,- per jaar. Stichting Dioraphte was voor de derde keer voornemens bij te dragen aan de realisatie van het festival. Doordat het festival in 2020 niet door kon gaan is de afspraak met beide fondsen gemaakt dat de bijdrage gebruikt mocht worden voor de editie van 2021.

Toelichting op de financiën

Jonge Harten ontving in 2021 een structurele bijdrage van Fonds Podiumkunsten van € 135.100. De bijdrage van de gemeente is € 92.500 en het festival ontvangt € 35.900 van de provincie Groningen. Daarnaast ontvangt Jonge Harten van de gemeente huursubsidie. In 2021 was dit € 2.759. Ieder jaar zoekt het festival aansluiting bij private fondsen of incidentele publieke fondsen. De toege-kende bijdragen van Fonds 21 (€40.000) en Stichting Dioraphte (€15.000) voor de editie van 2020 hebben we doorgeschoven naar 2021. Daarnaast ontving Jonge Harten twee bijdragen van Fonds Podiumkunsten in het kader van 2P, een regeling waarin een producerende en een presterende organisatie samenwerken met als doel het bereiken van nieuw publiek. Voor de 2P COVID-19: een podium voor lokale makers, ontving Jonge Harten € 17.605, voor de reguliere 2P regeling in samenwerking met Building Conversation ontving Jonge Harten € 27.500.

Daarnaast is er een bijdrage gedaan vanuit de Proeftuin Nieuw Publiek voor onze bijdrage middels het programma van LostProject. Kunstpunt en Minerva hebben bijdragen t.b.v. programmering gedaan.

FINANCIËN

HIIIPOWER - Het Zuidelijk Toneel

COVID-19

Vanwege COVID-19 is er door het Fonds Podiumkunsten in 2021 een aanvullende subsidie van € 45.500 middels steun-pakketten uitgekeerd. Dit stelde ons in geval van afgelasting van programma-onderdelen in staat om reeds gemaakte kosten van de (theater)makers en gezelschappen voor het maken van hun voorstellingen of educatiemateriaal te vergoeden en verplichtingen na te komen aan de freelancers en zzp'ers van ons team. Tevens hebben we een aantal makers toch laten komen om aanwezig te zijn en mee te praten op onderdelen. Hiervoor zijn ze wel betaald. Daarnaast compenseert het de tegenvallende inkomsten ten gevolge van achterblijvende kaartverkoop ten gevolge van (de onduidelijkheid) rondom de maatregelen en het noodgedwongen afgelasten van De ROUTE en STAGE.

Een deel van de verleende aanvullende subsidie nemen we volgend jaar mee als bestemmingsreserve om flexibel om te kunnen gaan met eventuele gevolgen van COVID bij de editie van 2022. Daaruit kunnen we ook de kosten voor het STAGE weekend in april dragen, wat ten gevolge van COVID in november 2021 geen doorgang vond.

Resultaat en algemene reserve

Jonge Harten Theaterfestival 2021 is afgesloten met een positief resultaat van € 23.706. Met verwerking van de bestemmingsreserves en -fondsen komt de algemene reserve op € 82.575. Het exploitatieresultaat is binnen de marges van het redelijke, de liquiditeit is goed en de solvabiliteit is prima.

Bestemmingsreserves en -fondsen

In de jaarrekening zit een toelichting op de balans waaruit de overige bestemmings-reserves en -fondsen blijken. Naast de COVID reserve, willen we voor het STAGE weekend ook een deel van de subsidie van de gemeente van 2021 (€ 5.804) inzetten voor het STAGE weekend in april 2022. De bestemmingsreserve van de gemeente meegenomen uit 2020 hebben we ingezet voor de kunst in de openbare ruimte in het centrum van Groningen. Aangezien er nog het een en ander moet gebeuren in ons nieuwe kantoor (internet, akoestiek, gordijnen), behouden we nog een deel van de bestemmingsreserve Verhuizing en Inrichting nieuw pand. Het bestemmings-fonds Fonds Podiumkunsten is opgenomen conform de rekenregels van het handboek.

FINANCIËN

Wijzigingen ten opzichte van aanvraag begroting

Het festival in 2021 is door beperkende maatregelen vanuit de overheid deels geannuleerd. Ook in de aanloop naar het festival heeft de situatie rond COVID-19 zijn invloed gehad op de kaartverkoop en de organisatie. Deze situatie maakt een vergelijking met de meerjarenbegroting lastig. Ook de vergelijking met voorgaand jaar is niet te maken, omdat in 2020 het festival volledig was geannuleerd door de beperkende maatregelen door de overheid vanwege COVID-19.

Duidelijk is dat de recette-inkomsten aanzienlijk lager zijn dan begroot, vanwege annulering van onderdelen van het programma en terughoudendheid van het publiek. Opgeteld met minder opgebrachte private middelen, zorgt het ervoor dat de totaal eigen inkomsten lager zijn. De activiteitenlasten zijn door deels afge-lastingen ook lager. De post uitkoop/ honoraria kernprogrammering is lager dan begroot, maar dat is te verklaren omdat in de aanvraagbegroting de kosten voor sejours- en verblijfskosten ten onrechte in deze post zijn opgenomen. Deze overige personeelskosten activiteiten zijn hoog omdat wij een goede gastheer willen zijn voor onze makers en, gezien de afstand die ze veelal af moeten leggen, in hun onderkomen en maaltijden voorzien.

Overig

Jonge Harten communiceert zorgvuldig met alle stakeholders zoals subsidiënten, bezoekers en jonge makers en voldoet zeer ruim aan de WNT norm.

Van tevoren wordt inzichtelijk gemaakt waar mogelijk risico's en uitdagingen liggen middels een risico-analyse vastgelegd in een een risicoprofiel. Dit jaar is deze geactualiseerd. Aan de hand van dit profiel kan worden geanticipeerd op risico's.

Op basis van de toekenning van incidentele fondsen wordt ieder jaar in september een definitieve begroting gemaakt voordat het festival begint.

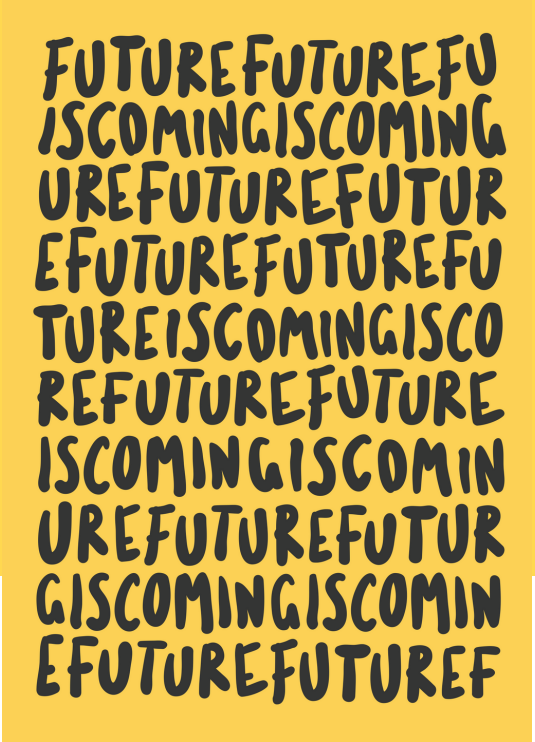

DE CODES

Binnen Jonge Harten besteden we vanuit een intrinsieke motivatie aandacht aan het toegroeien naar het naar behoren functioneren binnen de verschillende codes. We behandelen de verschillende codes volgens het model in het handboek aangereikt door Fonds Podiumkunsten.

Voor alle codes geldt dat wij basiskennis hebben gevonden in de Deep Democracy theorie. Directeur Karlijn Benthem heeft inmiddels level 1 t/m 4 en de opleiding tot Deep Democracy docent afgerond. Zij zet deze theorie in bij het vormgeven van het festival en bij het leidinggeven en samenstellen van het team. De basis van de theorie is dat er wijsheid zit in de stem van de minderheid. Deze inclusieve gedachte wordt zoveel mogelijk nageleefd op de werkvloer.

Code Diversiteit en Inclusie

De intentie dat Jonge Harten als organisatie een veilige plek wil zijn waar iedereen zich thuis voelt om zich in een ander perspectief te verplaatsen, is er al een aantal jaren. Bij aanvang van het nieuwe kalenderjaar startte de werving van een nieuwe directeur met de grote wens een ‘ander perspectief’ mee te brengen in de organisatie. Dat is in de vorm van directeur in die zin gelukt, dat Karlijn Benthem veel ervaring en affiniteit heeft met het werken met jongeren met heel diverse achtergronden in veel verschillende situaties.

Met het starten van de nieuwe directeur is zorgvuldig een nieuw festivalteam samengesteld, waarin een grote focus was richting (inter)nationaliteit en de verdeling tussen ervaring en jong talent. De inzet is een organisatie waar je als young professional ook daadwerkelijk wordt begeleid en je je kunt ontwikkelen.

Betreft diversiteit was ons sterke punt altijd al onze programmering; we tonen (cultureel)diverse makers en verhalen. Dit jaar zijn we gestart met de uitbreiding van ons programmateam met twee centrale gasten, een manier om onze perspectieven aan te vullen. De aanwezigheid van het artistieke team van LostProject was daar een heel waardevol voorbeeld van.

De diversiteit binnen ons team (personeel) is een punt van aandacht. Dit jaar hebben onder andere stappen gezet met de keuze voor stagiaires. We hebben een office stagiaire van Syrische afkomst aangenomen. Dit vroeg veel begeleiding, aangezien hij de Nederlandse taal nog niet machtig is, maar was maatschappelijk gezien van veel betekenis. Voor hem, maar zeker ook voor het team. Letterlijke cultuurverschillen die op de werkvloer ontdekt en overbrugt moesten worden.

DE CODES

Bij de werving van de crew zetten we in op internationale studenten, waardoor we een goede mix van cultureel diverse achtergronden in ons midden vinden. Als er nieuwe vacatures zijn, zoeken we nadrukkelijk niet alleen op de geijkte plekken en proberen we in onze functieomschrijving en het taalgebruik duidelijk te zijn in de verwachtingen en hopen daarmee ruimte te bieden voor niet alleen de usual suspects. Binnen het bestuur is Habiba Ali toegetreden die hier directie met haar kennis en netwerk bij ondersteunt. In de keuze voor partners kiezen we bewust voor instellingen die (cultureel) diverse makers ondersteunen. Onze intensieve samenwerking met de ISK heeft ook geresulteerd dat er een aantal jonge cultureel diverse jongeren zijn gestart bij De Noorderlingen.

Daarnaast zijn in de verschillende online campagnes letterlijk verschillende gezichten getoond. Dit zowel in de tien verschillende rolmodellen die we hebben laten zien, maar ook binnen de tien jongeren die onderdeel waren van de Toekomst filmpjes. In de eerder genoemde filmpjes die uit het Back2Back project zijn voortgekomen waren tevens veel verschillende gezichten en afkomsten zichtbaar.

Ten aanzien van inclusie staan we nog voor een grote taak. Ons festival vindt nog teveel plaats op en in plekken die een te hoge drempel hebben. Ons Festivalhart is verstopt en slecht toegankelijk. Dit jaar werd het ook door corona minder makkelijk om ‘fluide’ in de stad te programmeren wat wel een grote wens is.

Financiële toegankelijkheid is ook een punt van aandacht. Vanuit verleden is al geleerd dat de aanbieding dat je flinke korting krijgt bij het aanschaffen van meerdere voorstellingen daadwerkelijk leidt tot meer bezoek. Daarnaast houden we onze kaartprijzen zo laag mogelijk en bieden we een aantal gratis onderdelen aan. Als crewlid heb je ook veel voordelen en kun je als er nog plek is in de zaal zonder entreeticket naar binnen. Omdat de publieksaantallen in aanloop naar het festival erg tegenvielen (zie uitleg bij marketing), hebben we er voor gekozen actief groepen die nog niet voldoende worden gerepresenteerd in het publiek uit te nodigen om tegen gereduceerd tarief of in sommige gevallen gratis te komen.

Betreft onze informatieve toegankelijkheid is er nog veel winst te behalen om via scholen jongeren echt les te geven over cultureel aanbod en hoe daarin te kiezen en het in je leven op te nemen als mogelijkheid van vrijetijdsbesteding naast sport en horeca.

DE CODES

In het kader van sociale toegankelijkheid wilden we graag een openingsfeest geven om te kijken of dat juist op elkaar doorwerkt; je komt voor het feest maar raakt wellicht geïnteresseerd om de week daarna een voorstelling te bezoeken. Dit experiment kon helaas niet doorgaan vanwege corona. Inclusie loopt een flinke vertraging op door de corona-maatregelen. Mensen zonder QR code konden niet komen, en dat betreurden we omdat een groot deel van onze doelgroep niet over deze code beschikte ten tijde van het festival.

Code Fair Practice

We onderschrijven het belang van goede zorg voor werknemers, artiesten en een gezonde culturele sector zoals deze wordt beschreven in de Fair Practice Code. Met een sterk moreel kompas en het verlangen om bij te dragen aan de toekomst vinden we het essentieel om na te denken over de arbeidsomstandigheden binnen onze context. Veel makers die door ons gepresenteerd worden ontvangen (nog) geen (structurele) subsidie. Zij kunnen niet het risico dragen voor een niet uitverkochte zaal. En met het publiek waar we ons op richten zijn uitverkochte zalen niet gegarandeerd. We kiezen er daarom bij voorkeur voor om enkel te werken met uitkoopsommen in plaats van partage of recette deals. En specifiek hebben we dit jaar (net als vorig jaar) de reeds gemaakte kosten ook uitbetaald aan de makers die we geprogrammeerd hadden staan maar die hun werk niet konden presenteren.

We zijn geen instituut maar een flexibele organisatie die veel verschillende werkverbanden kent (loondienst, zzp'ers, stagiair(e)s en vrijwilligers) waarvan het merendeel op projectbasis in opdracht werkt en dus ook gedeeltelijk vanuit een eigen verantwoordelijkheid werkt. De organisatie wil deze gezamenlijke verantwoordelijkheid goed bespreken en de afspraken worden vastgelegd in een modelovereenkomst. Daar waar er sprake is van een arbeidsrelatie met gezagsverhouding, wordt er een dienstverband afgesloten. Salariëring geschiedt conform de CAO Theater en Dans, waarbij we de 40% opslag voor zzp'ers hanteren. In de komende jaren streven we ernaar deze elk jaar met 5% te verhogen tot 60%. Tevens hanteren we de indexeringen van de CAO.

Door de financieel kwetsbare situatie was er de afgelopen jaren nauwelijks tot geen ruimte om eventueel overwerken te vergoeden. In 2021 hebben we alle medewerkers gevraagd hun dagen bij te houden, zodat we in de begroting van 2022 eventuele extra dagen kunnen begroten om zo tot zo reëel mogelijke opdrachten te komen. We creëren hier financiële ruimte voor. Ook nodigen we de medewerkers uit om tijdig aan te geven als de afspraken van de opdracht of het dienstverband niet overeen lijken te komen met de werkelijke werksituatie zodat er tussentijds bijgestuurd kan worden. De gemaakte overuren ten gevolge van de op de valreep geldende nieuwe corona-maatregelen, zijn in 2021 gecompenseerd.

DE CODES

We werken ook geregeld met stagiairs die een stagevergoeding volgens de CAO ontvangen. De vrijwilligers zijn te verdelen in twee groepen: vrijwilligers met verant-woordelijkheid voor geld die een vrijwilligersvergoeding ontvangen en de vrijwilligers die vergoed worden met gratis voorstellingsbezoek. Voor de vrijwilligers die zich aan ons verbinden is de grootste drijfveer om zich verbonden te voelen met het festival en haar doelgroep.

Governance code cultuur

Jonge Harten is een stichting. De directeur heeft de strategische, algemene en dagelijkse leiding van Stichting Jonge Harten in handen. De directeur weegt bij beslissingen het belang van de Stichting Jonge Harten en wensen van belang-hebbenden en andere betrokkenen af. Jaarlijks heeft het bestuur een een 360 graden evaluatie met de directeur. De directeur legt hierin over het functioneren van de Stichting Jonge Harten en over het eigen functioneren verantwoording af aan het bestuur.

In nauwe samenwerking met de zakelijk leider worden externe relaties onderhouden en aanvullende financiering gerealiseerd om de artistieke en maatschappelijke impact passend te laten zijn aan de grootte van de organisatie. Op dit moment functioneert het bestuur als een bestuur op afstand.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden de regels en wetten in acht genomen die geldend zijn voor deze bestuursvorm. Het bestuur is belast met het besturen van de stichting en is eind-verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen, en voor het naleven van wet- en regelgeving.

"*De directie is zich bewust van haar verantwoordelijkheid, maatschappelijke positie en voorbeeldfunctie en zal uit dien hoofde geen handelingen verrichten, noch handelingen nalaten die schade toebrengen aan het belang of de reputatie van de Stichting Jonge Harten*". Dit blijkt uit het directiereglement.

Het vijfkoppige bestuur is divers in leeftijd (25 tot 59 jaar) en ervaring. Het bestuur komt 4-5 keer per jaar samen en controleert op onafhankelijke wijze het functioneren van de directie, de rest van de organisatie en het eigen functioneren. De bestuursfuncties zijn onbezoldigd. De werkwijze en verantwoording van Stichting Jonge Harten Theaterfestival en het bestuur is afgestemd en gebaseerd op de acht principes van de Governance Code Cultuur. Zo worden jaarlijks een jaarverslagen en jaarrekening opgetekend die vervolgens openbaar beschikbaar zijn via de website van de organisatie en is er een schema van af- en aantreding.

DE CODES

De directie en bestuursleden melden een (potentieel) tegenstrijdig belang terstond aan de voorzitter van het bestuur en verschaft alle relevante informatie. Hierover wordt, buiten aanwezigheid van de directie, over besloten of er sprake is van een tegenstrijdig belang en hoe daarmee om te gaan. In 2021 zijn twee nieuwe bestuursleden toegetreden tot het bestuur: Felix Welsink en Habiba Ali. Zij zijn beide een aanvulling op de perspectieven die al vertegenwoordigt waren door hun leeftijd, culturele achtergrond en werkervaring.

Rooster toe- en aftreden			
Bestuur	**Functie**	**Aantreden**	**Aftreden**
Menno Conner	Voorzitter	01-04-2017	01-04-2025 (2e periode)
Felix Welsink	Penningmeester	01-03-2021	01-03-2025 (1e periode)
Gea Boerma	Lid	01-12-2017	01-12-2025 (2e periode)
Habiba Ali	Lid	01-03-2021	01-03-2025 (1e periode)
Wilbert van de Kamp	Lid	20-11-2018	20-11-2022 (1e periode)

TOEKOMST

Voor nu zijn we tevreden en trots op de editie die we hebben vormgegeven met veel onzekere factoren. Het was een leerschool en tegelijkertijd 'thuiskomen', omdat er veel ambities en noodzaken samenkomen in het huidige team dat het festival vormgeeft.

Ervan uitgaande dat er op beleidsniveau de waarde wordt toegekend aan cultuur en dat de sector weer volledig opengaat en mag blijven en zelf verantwoordelijk wordt voor de veiligheid en gezondheid van medewerkers en publiek. Want dat kunnen we.

Met veel zin kijken we uit naar het STAGE weekend in het voorjaar, om hopelijk nieuwe inzichten te verwerven en perspectieven te kunnen gaan bouwen. Dit gaan we doen op en rond de kunstwerf, waar we sinds de zomer van 2021 met heel erg veel plezier onze intrek hebben genomen.

REVOLT - Maas Theater en Dans

Met veel vertrouwen gaan we de toekomst van het festival vormgeven op een bruisende plek midden in het centrum van Groningen en hopelijk met een cruciale rol in heel veel jonge levens en harten. Een rol die bijdraagt om van vele verhalen een geheel te maken. En om vele verhalen die kapot lijken weer een beetje heel te maken, want als wij ons ergens zorgen over maken is het over de dromen van jonge mensen.

Je moet dromen eerst kunnen en durven bedenken voordat je ze überhaupt waar kunt maken. Soms houden we ons teveel vast aan de waarheid, terwijl we allemaal weten dat die niet bestaat. Laten we ons vasthouden aan onze fantasie, dan komen we vast een stuk verder.

Hou vol, Hou vast Hou van…. zo eindigde ons festival op de pilaren van het stadhuis, dit wensen we onze beleidsmakers, onze onderwijzers, onze kinderen en 'onze' jongeren van harte toe. Want we moeten nog even door, in een verhaal dat niet als de onze voelt maar dat we toch zullen moeten gaan leren lezen.

BIJLAGE
PERS

Denker des Vaderlands krijgt betekenis

Jonge Harten had de Denker des Vaderlands over de vloer, Paul van Tongeren. Hij vertelde (en luisterde naar anderen) over het begrip 'betekenis'. Zijn stelling: niets heeft betekenis van zichzelf. Wij ervaren iets en geven daar onze subjectieve betekenis aan.

Denker des Vaderlands Paul van Tongeren gaf in de Nieuwe Kerk in Groningen betekenis aan het begrip betekenis. FOTO KNELIS

ERIC NEDERKOORN

Denker des Vaderlands Paul van Tongeren zag eerst de voorstelling *Het Spektakel* van Club Nel, waarvan de getalenteerde artistiek leider Anna Raadsveld, net als hij, voor een 'talk' in de Nieuwe Kerk in Groningen was. Ze had Van Tongeren vooraf een brief geschreven, of meer een boodschap, vond hij. Daarin vertelde ze hoe ze vroeger als protestants opgegroeid meisje worstelde met de zondelast, en nu niet meer weet hoe ze de toekomst zou moeten voorspiegelen aan haar (eventuele) kind: het christendom speelt geen rol meer in haar leven, maar een nieuwe vloed bedreigt de wereld, door de klimaatcrisis, met dank aan de ook buiten de Bijbel zondige mens.

„Toch weer de erfzonde", concludeerde Van Tongeren. Hij zag in *Het Spektakel* hoe de ik-figuur (Raadsveld) eerst in Amsterdam op jacht was geweest naar succes, daardoor opgebrand verkaste naar Pingjum, waar een dorpsbewoner haar meldde dat zo'n vlucht alleen niet gelukkig maakte. Ze ontmoette er een vluchteling die bij haar thuis 'typisch Hollands' wilde eten, waar ze tegenop zag. En toen liep de vrouw breed lachend met een rookworst de Supermarkt uit. Einde voorstelling.

Aan de hand daarvan duidde Van Tongeren het begrip betekenis: het is er niet zomaar, je kunt het niet najagen, het overkomt je bij toeval. „Wij maken iets mee, en geven daar betekenis aan."

Anders gezegd, de vrouw had in andere omstandigheden even straalend die supermarkt kunnen uitlopen, zonder dat dit een eye-opener voor wie dan ook was geweest. Van Tongeren, 71 en ervaren, is een zeer onderhoudende en toegankelijke verteller die je automatisch – toch handig voor een filosoof – aan het denken zet. Zo kun je jezelf, zijn verhaal volgend, direct de vraag stellen of er dan iets op de wereld is waaraan elke betekenis te ontzeggen valt. Vast niet, wanneer het aan ieder individu is om ergens betekenis aan te geven (of niet). En nog verder meegaand met zijn eigen redenatie is een Dichter des Vaderlands niet zonder meer van betekenis.

De 25-jarige Marthe Koning, dit jaar als performer afgestudeerd aan de Toneelacademie in Maastricht en die al drie jaar geleden samen met haar twee zussen in *Songs of the Sisters* een Amsterdam Fringe Award won, presenteerde nu samen met regisseur Doris Vervuurt (ook net klaar in Maastricht) in het Grand Theatre in *This Appear* het resultaat van een onderzoek naar het hier en nu, dat weigerde te boeien.

Binnenkomst van een performer die dan eerst een tijdje zwijgend het publiek aftuurt om ons bewust te maken van de situatie, hebben we nu al wel duizend keer gezien. Die duizendeerste keer kon er ook nog wel bij. Bovendien gaat deze voorstelling over dat hier en nu, dus toe maar. Koning begint vervolgens uitiem gedetailleerd alles te beschrijven, van haar, alles rondom haar, inclusief de verschijning van een persoon die nog moet opkomen, vanaf z'n broekspijpen, met snaredrum en bekken. En daar zul je hem dan ook hebben (Thomas Jaspers).

Haar mimiek werkt subtiel, haar stem suist met een artistieke galm door de zaal en ze zingt in een gewiekst gesampelde canon in fragmentkreten over 'Ik hier' en 'Wij hier'. Ze beschrijft hoe haar lichaam vergaat, haat botten versplinteren en tot stof ontbinden (toch niet helemaal 'nu').

Licht en geluid zijn slim aangepakt, absoluut. De muziek is minimaal en expressionistisch. Ja, laten we het geheel minimalistisch en dadaïstisch detaillisme noemen. Dat bestond nog niet, detaillisme, maar vanaf nu dus wel. Drama heeft in elk geval ontbroken. Theatermakers moeten zich toch zo nu en dan afvragen voor wie ze theater maken: voor het publiek (gaap), voor collega's (interessant) of voor zichzelf (juich).

Dat was wel anders bij Ferre Vuye & Stan Martens die *Prelude in de sneeuw* hebben gemaakt over de toen 17-jarige Pools-Joodse Herzel Grynszpan, die op 7 november 1938 in Parijs de Duitse ambassade inliep en daar de diplomaat Ernst vom Rath doodschoot. Hij had overigens ambassadeur Von Welczek moeten hebben. Het was een wraakactie voor wat zijn familie overkwam in Polen (uitzetting en zwervend door niemandsland).

Hoe je details spannend kunt maken (en ook hoe niet)

Ook dit duo begint met een gedetailleerde uiteenzetting van de voorbereiding van de jongen, zoals de aanschaf van het wapen, en parallel daaraan de activiteiten in de ambassade, maar dan zo dat je de verbeelding kunt laten werken. En niet *what you see is what you get*. Droogkomisch en spannend ineen, met een scherpe tekst.

Eenmaal binnen, de schoten gelost, trekken ze hun speelvloer met kettingen op tot een decorwand, en verschijnt er een sneeuwwereld. Daarin belanden de twee in een droomachtige scène die, stevig opgerekt, loopt van het moment van schieten tot en met dat van de kogelinslag. De twee bespreken in de sneeuw elkaars lot en de invloed van dit moment, nog steeds in de tragikomedie-stand.

De actie van de jonge Grynszpan werd door Goebbels in een haatrede als smoes gehanteerd voor die ene pogrom, de Kristallnacht, in de nacht van 9 op 10 november. Dit was, tierde hij, een misdaad begaan door het hele Joodse volk. Dat geeft deze scherpe en mooi opgebouwde productie, over één weldoordachte daad van één man, gericht tegen de Duitsers als geheel, een diepere betekenis. Origineel werk.

Jonge Harten Theaterfestival is nog tot en met zaterdag 28 november, zie jongeharten.nl.

'Prelude in de sneeuw': over een 17-jarige jongen in 1938 die een Duitse ambassademedewerker doodde. FOTO KNELIS

Dagblad van het Noorden

BIJLAGE
PERS

Jonge Harten laat je kijken, praten en maken

Er komen weer negen dag Jonge Harten aan. Het Groningse theaterfestival richt zich op de toekomst: *Future is Coming*. Logische keus, met 'jong' als imago en dus met véél voor de boeg. Gestut op een een rijk programma kent het festival twee centrale gasten. Lotte van den Berg en Priscilla Vaudelle gaan in eigen theatervormen op zoek naar het gesprek over belangrijke thema's.

Dagelijks popt tijdens Jonge Harten een projectie op, als guerilla-actie, zoals hier het festivalthema op het Groningse stadhuis. Gemaakt door Kroft&Smids. FOTO KNELIS

ERIC NEDERKOORN

Ze oogt opgewekt en vol energie, Karlijn Benthem, in de gloednieuwe behuizing van Jonge Harten in het Groningse theaterkwartier. Dat bevindt zich achter De Machinefabriek. Ook instellingen als De Noorderlingen en De Steeg krijgen er een plek. De eerstejaars directeur van het theaterfestival heeft er zin in. Ze zag hoe haar ploeg en alle makers in de laatste weken in volle focus naar het evenement toegroeien.

Niet alleen voor haar en veel van de medewerkers is het nieuw. „Sommige makers zijn nog nooit in Groningen geweest. In zo'n nieuwe stad moet je die veiligheid bieden bij hun werk. Met ze meedenken. Ook over locaties, publiciteit. Alles."

Zelf vond ze veiligheid in de Belg Gregory Caers als curator, medeprogrammeur dus. Ze werkte eerder met hem samen. Daarnaast had ze al tijdens haar aantreden geluk bij haar allereerste wens. „Toen ik ging nadenken over wat ik per se wilde, kwam ik uit op twee centrale gasten. Voor nu en voor de toekomst. Ik vroeg deze keer Lotte van den Berg en Priscilla Vaudelle. Ze zeiden direct ja. Fantastisch."

Vaudelle, met de Bijlmer als basis, wilde dan wél absoluut haar hele ploeg meenemen naar Groningen. Benthem: „Eh, ja, oké! Dat moesten we wel even organiseren. En dan zo, dat ze zich comfortabel voelen in deze stad, niet ergens achteraf."

Vaudelle is oprichter van het collectief LostProjects. Daarin stimuleert ze jonge makers en potentiële jonge makers (dus ook publiek) hun verhalen te delen met het publiek.

In Groningen leidt dat tot het meerdaagse programma-onderdeel *LostWords*, een talkshow waarin het publiek met haar collectief in gesprek gaat over urgente, actuele zaken. Niet zomaar, maar op basis van theatrale scènes en vormen als spoken word, zowel persoonlijk als maatschappelijk van aard. Uiteindelijk moet dit leiden tot *maken*.

Karlijn Benthem: Dat is de lijn van het festival; je bent zélf maker

Met het gesprek als kunstvorm is ook Lotte van den Berg, een maker van naam, al tijden bezig, internationaal, in haar *Building Conversation*. Het meest opmerkelijke project tijdens Jonge Harten van deze tweede centrale gast is *Rizoom*, in de oude zetmeelfabriek van de Avebe langs het Ruiten A-kanaal in Ter Apel. Benthem: „Busjes rijden ervoor vanuit Groningen op en neer."

De bomen groeien daar door de ramen heen. „Rizoom staat voor een wortelstructuur, ondergronds, die alle kanten uit gaat. Het publiek loopt individueel en associatief gedachten murmelend door het gebouw, wat er ook maar ter plekke opkomt, alles wat je tot jezelf wilt toelaten, je eigen woordenstroom beïnvloedend. Achteraf volgt dan een afsluitend gesprek. Echt een experiment op een bijzondere plek."

Een tweede project van Van den Berg is *Dying Together/Futures*. In tijden van rampzalige toekomstbeelden (klimaat) gaat het hier om situaties van collectief sterven. Natuurlijk met daarachter een meer positieve gedachte: bewust nadenken over de ideeën waarop een bezoeker heden en toekomst baseert. Met zelf schrijven als slotstuk.

„Dat is de lijn van het festival", zegt Benthem. „Je bent zélf maker." Dat duikt expliciet op in *Field Dagen*, met voorstellingbezoek, kennisuitwisseling en masterclasses.

„Waar de scholen heel enthousiast op hebben gereageerd, is de Brugklasroute. Die leidt de scholieren langs een aantal locaties in de stad, waar ze als kennismaking telkens een voorstelling van een minuut of tien voorgeschoteld krijgen, Daarin staan ze zelf centraal."

Voor wie nu denkt, o wee, ik móet per se zelf aan de bak: er zijn natuurlijk ook 'gewoon' voorstellingen. En denk bij 'jong' niet aan 'ongeschikt voor ouder dan jong'. Dat is het festival nooit geweest.

„Wat ik erg leuk vind zijn de projecties van Karina Kroft en Remko Smids. Alle dagen eentje op telkens een ander gebouw in de stad, met citaten als inspiratiebron. Vanaf vier uur 's middags, als guerilla-actie, zonder toestemming vooraf, dus het is afwachten waar ze dan mogen blijven. Alleen op het Forum mag sowieso worden geprojecteerd."

Jonge Harten, theaterfestival in Groningen, van 19/11 t/m 27/11. Voor meer informatie, programmering en tickets, zie www.jongeharten.nl.

Joy Delima in *Stamboommonologen* over de zoektocht naar haar roots en over haar ervaringen als jonge zwarte vrouw in Nederland. FOTO JAN VERSWEYFELD

Karlijn Benthem, debuterend directeur van Jonge Harten. FOTO NIENKE MAAT

Priscilla Vaudelle presenteert in *LostWords* in theatrale vorm een interactieve talkshow, waarin ze met 't publiek ingaat op urgente thema's. FOTO TIM PALLIGE

Dagblad van het Noorden

BIJLAGE
PERS

maandag 22 november 2021 DAGBLAD VAN NOORDEN

Jonge Harten beroert de ziel

De toekomst komt eraan, luidt het thema van theaterfestival Jonge Harten in goed Engels. Om die een handje te helpen, liggen er heel wat thema's om de tanden in te zetten.

ERIC NEDERKOORN

Marleen Hendrickxx in haar sterke soloperformance XYI, over intersekse. FOTO SJOERD DERINE

Alles begint bij het gesprek, bij communicatie, bij empathie. „Durf jezelf tegen te spreken", zei Karlijn Benthem, de eerstejaars directeur van het festival bij de opening vrijdag in het Grand Theatre. Elke productie op dit Groningse festival nodigt ertoe uit. Ook al is het theaterfeestje van negen dagen door corona noodgedwongen versoberd.

Blijft over: genoeg. In de Stadsschouwburg presenteerde Maas Theater en Dans de performance *Revolt*. In hoeverre conformeer je je aan wat de groep eist?

Het begin was sterk, met gehoorzamende robots. Aanpassen, kopieren. Tussendoor waren er gefilmde interviews met jongeren, over hun zoektocht naar groepsveiligheid of juist buitengesloten worden. Heftig en zeker een thema om over door te praten. Als voorstelling zakte het gestaag in. Die was wel klaar.

Rizoom in Ter Apel zoekt eerst connectie tussen de mens en alles eromheen, om na afloop samen een gesprek over de ervaringen van een individuele dwaaltocht te voeren (zie onder op deze pagina). Lotte van den Berg is al met al twee jaar bezig in Ter Apel, in die compleet vervallen zetmeelfabriek.

Marleen Hendrickxx speelde in het Vrijdag Theater de (solo) topvoorstelling *XYI* over interseksualiteit. Hendrickxx is geboren met twee verborgen testikels die op haar vijfde – 'een liesbreuk' – werden verwijderd. Ze vertelt, danst en acteert over de manier waarop ze zich diende te gedragen omdat dit 'het beste' voor haar was. Dus: zeg er niks over. Tot haar zeventiende.

Want gaandeweg is zoiets niet vol te houden natuurlijk, omdat haar vrouwenlichaam niet volgroeid raakte en er toch vriendjes kwamen. Zowel luchtig als indrukwekkend vertelt en danst ze hoe ze haar vagina probeerde op te rekken. Hilarisch is ze als biologiedocent die onwetend over het onderwerp heen walst. Een productie die uitnodigt tot educatie. „Ook aan artsen", zei iemand.

Monologues voor Nothing van Celine Daemen is een kleine, intieme vr-voorstelling bovenin De Drie Gezusters (maar verzamelen in het Grand). In een kwartier loop je met een prettig zittende bril via een deel van Groningen het universum in. Daar pak je wolkjes beet waarin eerdere bezoekers een persoonlijke boodschap hebben ingesproken. Zelf kun je met de handen ook een digitaal wolkje creëren en iets te vertellen voor iedereen die na jou komt. Een hemelse ervaring zeg maar, met een techniek die nog ongekende mogelijkheden gaat opleveren.

Een pleidooi voor zelfmoord van de Belgische Jozefien Mombaerts

Achter elke voorstelling past een pakket met lesmateriaal

namens Kopergietery is 0800-113-waardig. Het is lastig te duiden wat fictie is en wat echt, maar vast staat dat Mombaerts sinds haar zevende met de gedachten rondloopt dat ze niet op deze wereld hoort te zijn. Ze hangt haar innerlijke strijd op aan een verhaal over haar (?) moeder, die zowel pillen slikte als haar polsen doorsneed ('want ze was een controlfreak').

Het is soms van lood, dan weer grappig en muzikaal, haar verhaal over de stichting die haar veilig naar een einde wil leiden. Maar elke bezoeker zal zichzelf achteraf een andere vaag stellen. „Ik snap dat mensen die iemand verloren hebben boos worden", zegt ze. Maar ook: „Ik zou willen dat u zei dat het goed is dat ik er ben. Maar ook dat het goed is dat ik er niet ben." Ze vraagt om aandacht voor het enorme aantal zelfdodingen, maar tegelijk om begrip voor als je niet meer wil. Vertwijfeling, ook voor de bezoeker. Dus moet 0800-113 er echt bij.

'Hou je kop maar eens', zeg ik tegen mezelf

ERIC NEDERKOORN

TER APEL De verlaten zetmeelfabriek langs de Ruiten A Zuid in Ter Apel is een wonderlijke uiting van industrieel verval. Dennenbomen en berkengroelen er het dak uit. Betonrot maakt geknakte sculpturen van de kozijnen. Ik loop er rond en zeg hardop wat in me opkomt.

De planten. Links bieslook. FOTO DVHN

Dat is geen teken van senliteit, het is de bedoeling. Lotte van den Berg, theatermaker die zelden iets in een theater maakt, heeft hier voor Jonge Harten het project *Rizoom* lopen. Een rizoom is een wortelstelsel dat alle kanten uitschiet. Een bramenstruik bijvoorbeeld. Hier zijn de gedachten van de bezoekers een rizoom. Van den Bergs uitgangspunt is dat wij mensen wel kunnen denken dat we boven alles staan, maar we zijn één met natuur, met materie, slechts een onderdeel van alles en niet de baas van. Alles houdt met elkaar verband.

Dus laat ze ons dwalen in en rond die fabriek en associërend benoemen wat we tegenkomen en vooral wat we daarbij denken. Besef, waardering van wat buiten onszelf is, daar gaat het om. Je mag ook gerust tussen de bomen op je rug gaan liggen. Daar heb ik niet zo'n zin in.

Ons is vooraf gevraagd om van huis een kamerplant mee te nemen. Bij ons zijn dat bananenplanten en meer van die maat. Te groot voor een ritje Groningen-Ter Apel. Dan maar dat potje bieslook van de AH. Die bieslook is daar dus even aanwezig als ikzelf, snap ik. Er zijn ook deelnemers zonder plant gekomen, maar dat geeft niet.

Van den Berg is een van de centrale gasten op het Groningse Jonge Harten Festival. Ze is al een tijd bezig met haar project *Building Conversations*, en contact maken, in gesprek gaan met gelijk- en ongelijkgestemden is wat dit festival beoogt. Dus wisselen we na dat uur dwalen ook onze ervaringen uit. Ze zijn soms herkenbaar of aanvullend, maar kunnen ook erg verschillen. De één denkt sterk in beelden, de ander (ik om maar iemand te noemen) in woorden, in taal, of in elk geval heel prozaïsch (alweer ik).

Het kost me geen moeite mijn gedachten hardop te benoemen – ik lul toch al veel in mezelf, dus waarom nu niet. Hier volgt een serie uitgesproken gedachten. Hoe lang doe je erover om zó te worden ('je' is de fabriek). Waarom staat dit er nog. Wat een goeie graffiti, overal. Waarom heet dat niet muurtaoeage? Is dat Elvis? Hier moeten rave party's zijn geweest? Wat een oud vat, zou hier ook troep zijn geloosd? Wat zijn de gevolgen?

Verder. Dit is een goeie thrillerlocatie. Of iets voor een videoclip. Punk. Wat is het hier opgeruimd. Wie heeft er gevegd? Hoe komt het dat sommige muren goed gevoegd zijn. Die fabrieksschoorsteen ziet er nog sterk uit. Hoe hoog had ik vroeger over die nu verroeste ijzeren beugeltjes omhoog gedurfd? (anderhalve meter). Wat als de planten onder mijn voeten pijn voelen. We weten niks als mens. Hou nu je kop maar eens, je bent vermoeiend.

Dat klopt. Ik ben altijd al onrustig associatief. Het is beter te harden om te denken, dan om een uur lang jezelf te horen. Dus. Hoe was het hier vóór deze fabriek. Hoe is het hier over honderd jaar? Zijn we er nog? Hoezo zijn hier taluds? Baggerwerk uit de Ruiten A? Waarom noemt Lotte dit een restant van het kapitalisme. Wat is dan kapitalisme? Vanavond lees ik verder in die Stalinbiografie. Die gedroeg zich als een grootkapitalist, met al zijn datsja's. Kun je dan niet alles wat de mens naalaat kapitalisme noemen.

Enzovoort. Er was goeie soep. En die geanimeerde gedachtenuitwisseling achteraf. Ik vergeet dit nooit meer.

Rizoom door Lotte van den Berg, nog vandaag. Programma: jongeharten.nl

Dagblad van het Noorden

BIJLAGE
PERS

THEATERKRANT

NIEUWS RECENSIES PODCASTS MAGAZINE DOSSIERS VACATURES MEER Inloggen

< RECENSIE DANS

Marleen Hendrickx
X Y I

HARTVERSCHEURENDE GETUIGENIS OVER INTERSEKSE JEUGD

Luuk Verpaalen
24 november 2021

Gezien op 23 november 2021, Vrijdag Theater, Groningen

Nadat Marleen Hendrickx vanachter een gaasdoek de mythe van Hermaphroditus en Salmacis heeft verteld, betreedt ze voorzichtig de speelvloer. Wit hemdje, witte onderbroek. Ze oogt kwetsbaar. Haar blik lijkt een beetje angstig, maar heeft ook iets onderzoekends. Met een vleugje verwondering. Wat doe ik hier? Durf ik hier wel te zijn? Schielijk trekt ze zich weer terug.

Dan klinkt er de stem die we kennen van routeplanners en Google Nest. Bijna menselijk, maar altijd monotoon en met net iets te vaak de klemtoon verkeerd. De stem vertelt Hendrickx' levensverhaal. Of beter: het verhaal van haar lichaam dat voor een belangrijk deel haar leven heeft bepaald.

In dat lichaam werden op haar vijfde jaar twee bobbels aangetroffen. Testes. Het meisje Hendrickx bleek niet de 'vrouwelijke' XX chromosomen te hebben, maar de 'mannelijke' XY chromosomen. Ze is intersekse. Die ontdekking bleek het begin van een lange tocht langs ziekenhuizen.

In *X Y I* deelt ze die geschiedenis met ons, met vaak onthutsende hoofdstukken. Nergens veroordelend, hoewel daar ogenschijnlijk alle reden toe is. Zo werd ze door haar omgeving (dat wil zeggen: haar ouders, de artsen) te verstaan gegeven dat ze er met niemand over mocht praten. Ze was als meisje geboren en zou als vrouw door het leven gaan. Ook al zou ze nooit kinderen kunnen baren. Zo torste ze dat geheim jarenlang met zich mee. Een monster dat groeide en groeide.

In de fraaie regie van Hanna Timmers zet Hendrickx haar danskwaliteiten in om alle aspecten van het onderwerp te belichten. Niet alleen haar eigen levensverhaal, maar ook de positie van intersekse in oudere culturen.

Elke scène heeft zijn eigen kleur, letterlijk en figuurlijk. Komisch, als ze als mompelende biologiedocent het hoofdstuk chromosomen behandelt en op de vraag of er variaties bestaan kortaf bromt 'staat niet in het boek'. Angstaanjagend, als ze met de bewegingen van haar naakte rug verbeeldt hoe het innerlijke monster in haar pubertijd bezit van haar neemt.

De meest schokkende scène is die als de voice-over herhalend beschrijft hoe ze vanaf haar 16e met een ijzeren staaf haar vagina moest oprekken. Zonder uitleg en met amper benul van seks gaat ze onhandig met die staaf in de weer, er zorgvuldig voor zorgend dat anderen haar niet zien.

Wat *X Y I* zo overtuigend maakt is dat Hendrickx nergens een schuldvraag neerlegt. Men wist niet beter dan dat intersekse door een operationele ingreep 'verholpen' kon worden en dat je daarna keurig als man of vrouw door het leven kon gaan. Ze verwijt haar ouders niets, ze verwijt de medische stand niets. Juist door haar geschiedenis op deze manier te verbeelden stelt de voorstelling dit aan de orde. Op hartverscheurende wijze.

Foto: Sjoerd Derine

Speellijst

Volledige speellijst van de producent

Tags

Hanna Timmers
Jonge Harten 2021
Marleen Hendrickx

BIJLAGE
PERS

THEATERKRANT

NIEUWS RECENSIES PODCASTS MAGAZINE DOSSIERS VACATURES MEER Inloggen

< RECENSIE ANDERS

Building Conversation/Lotte van den Berg
RIZOOM

DWALEND OP ZOEK NAAR NIEUWE HARMONIE MET MOEDER AARDE

Joost Ramaer
23 november 2021

Gezien op 22 november 2021, Jonge Harten, Ter Apel

Een uur lang dwalen wij over het terrein van een verlaten fabriek van aardappelzetmeel in Ter Apel, in het uiterste oosten van de provincie Groningen, tegen de grens met Duitsland aan. De dwaaltocht moet ons leren communiceren met de natuur daar, in plaats van met onze medemens. Sterker nog, ons ervan doordringen dat wij één zijn met die natuur.

Voor deze recensent wordt het een confronterende ervaring. Op het startpunt van de dwaaltocht heeft hij een plantje 'een plek moeten geven'. Maar hij heeft niets met planten, ze kwijnen al weg als hij naar ze kijkt. Het startpunt, een doodlopend stukje land tussen drie muren, doet hem meteen denken aan al die thrillers en actiefilms, waarin de schurk de held in het nauw drijft in precies zo'n *cul de sac*.

Van meet af aan is hij vooral geïnteresseerd in wat de mens op dit terrein heeft aangericht. In die oude fabriek vooral – hij is dol op oude fabrieken. De natuur, die in en rond de verlaten fabriek voortwoekert zonder enig plan of regie, komt hem voor als een onaantrekkelijke bende. Wieden, die handel. Weg ermee.

RIZOOM is de nieuwste van Lotte van den Berg, een van de meest originele theatermakers in het Nederlandse taalgebied. Met haar team, altijd internationaal en multidisciplinair van samenstelling, ontwikkelde Van den Berg het 'dialogisch' theater, waarin zij samen met haar publiek onderzoekt hoe mensen met elkaar communiceren. Dit leidde tot *Building Conversation* en *DYING TOGETHER*, twee reeksen van tot in de puntjes doordachte en door-gedramatiseerde... tja, wat zijn het eigenlijk ... niet zomaar voorstellingen, eerder tijdelijke kathedralen voor een gezamenlijke ervaring van makers en hun publiek, die je nooit meer vergeet als je er ooit aan hebt meegedaan. Geen wonder dat ze nog altijd toeren, overal in Europa, al jarenlang.

Gezamenlijk sterven kreeg een geheel nieuwe dimensie toen het coronavirus toesloeg. Van den Berg reageerde met een derde aflevering van *DYING TOGETHER*, speciaal over de coronacrisis. Maar uitgerekend door toedoen van datzelfde virus moest de première van *Futures* al twee keer worden uitgesteld: in september 2020, en in november van dit jaar.

RIZOOM kon wel van start, omdat het zich afspeelt in de buitenlucht. Ook al focuste Van den Berg tot dusver op de communicatie tussen mensen, de niet-mens – de natuur, maar ook *man-made objects* – heeft zij altijd eveneens in haar werk betrokken.

In de eerste *DYING TOGETHER, Humans* uit 2018, liet zij ons onder meer diverse betrokkenen representeren bij een vliegramp in de Franse Alpen in 2015. De copiloot pleegde zelfmoord door zijn toestel tegen een berg te zetten, en bracht zo ook 149 anderen om het leven. En niet alleen mensen, benadrukte Van den Berg toen al. Het neerstortende vliegtuig verpletterde ook dieren, bomen en stenen op de berg.

Speellijst

Volledige speellijst van de producent

Tags

Building Conversation
Jonge Harten Festival
Lotte van den Berg

In *DYING TOGETHER / Earth*, uit 2019, de naam zegt het al, de-individualiseerde zij de deelnemers aan haar theatrale *practice* verder, tot nietige wezens vergeleken met Moeder Aarde. Wij zijn bezig haar te vernielen – dat wisten we al. Maar zijn we ook in staat die vernietigingsdrift om te zetten in een heilzame uitweg, in een nieuwe balans tussen de mens en de aarde? Dat is de vraag die Van den Berg voortaan met haar werk wil helpen beantwoorden. 'Wat er nu gebeurt in en met de wereld', zei ze na de première van *RIZOOM* tijdens het Groningse festival Jonge Harten, 'heeft mij ervan overtuigd dat ik mijn hele denken, mijn positie in het leven, opnieuw moet uitdagen.'

De titel is de vakterm voor planten die ongebreideld voortwoekeren, wier wortels takken kunnen worden, en omgekeerd. Anders dan bij bomen, van wie alle wortels die ene centrale, verticale structuur voeden, leven de wortels-takken-wortels van bijvoorbeeld de bramenstruik puur voor zichzelf. De Franse filosoof Gilles Deleuze gebruikte het rizoom als metafoor voor de mens als een onderdeel van de aarde, in plaats van de klassieke mens-centrische dualiteit waarin de mens zichzelf naast en tegenover de natuur plaatst. Deleuzes 'rizomatisch denken' was een belangrijke inspiratiebron voor Van den Berg en haar team.

Waar zij ons in *Humans* en in *Earth* nog vrijelijk groepjes in de ruimte liet vormen, stuurt ze ons in *RIZOOM* alleen op pad. Zij nodigt ons uit ieder voor zich te concentreren op wat we op het fabrieksterrein zien en tegenkomen, ons daartoe te verhouden, en daar hardop pratend of prevelend verslag van te doen – inclusief de vrije associaties die de planten, bomen en stenen bij ons oproepen.

Om mij heen zie ik anderen langdurig op hun rug in het gras liggen, met hun handen aandachtig de aarde en de bomen betasten, de schoorsteen van de fabriek omarmen. Zelf slaag ik er niet in op te gaan in al die rizomatisch ontstane natuur om mij heen. Ik versmelt niet met de bomen, ik blijf er naar kijken, blijf zo'n duaal mens. Maar ook de *man made*-omgeving brengt mij geen houvast. Vergeefs probeer ik in de leeggehaalde fabriek te achterhalen hoe dat nou ging, aardappelzetmeel maken. Er zijn geen sporen meer, de *road map* van dat proces is uitgewist.

Tijdens het nagesprek, een vast onderdeel van Van den Bergs theatrale *practices*, vertellen twee vrouwen hoe zij wél vonden wat *RIZOOM* ons laat zoeken. 'Eerst lukte het mij niet', zegt de een. 'Ik bleef maar denken in mijn hoofd. Tot ik op en neer begon te springen, om contact met de bodem te krijgen. Toen raakte mijn hoofd eindelijk leeg. Ik kan daar geen spannende verhalen over vertellen, maar het voelde heel prettig.' Ook de ander kreeg ineens dat contact. 'En toen wilde ik dat jullie allemaal zouden verdwijnen, zodat ik het vast kon houden. Dat was wel een sensatie.'

Deels speelt hier een generatieconflict, besef ik, 63 jaar oud inmiddels. 'Ik ben een typisch product van de tijd waarin ik opgroeide', vertel ik. 'Een tijd waarin die dualiteit nog vanzelf sprak. Kennelijk kan ik me daar nog niet aan onttrekken.' Abdoel, een Syrische vluchteling, vertelt hoe de vervallen fabriek hem herinnert aan de platgeschoten huizen van Aleppo, de stad waar hij opgroeide. Helpen zulke beelden jou, vraag ik hem, of schrik je ervan? 'Nee, de angst is verdwenen', antwoordt hij. 'Maar de pijn blijft, altijd. Veel van mijn vrienden en familieleden wonen daar nog.'

Wij gaan de zoektocht van *RIZOOM* allemaal in met onze eigen bagage aan beelden en herinneringen – Abdoel helpt mij aan een tweede inzicht deze middag. In stukjes en beetjes, met vallen en opstaan, zullen wij moeten leren opgaan in Moeder Aarde, op zoek naar een nieuwe harmonie met haar. Die wetenschap geeft mij dan toch weer enige moed, en hoop voor de toekomst.

Eerst die ontreddering, en dan toch een beetje leren hoe het verder moet: dat is wat alle *practices* van Lotte van den Berg mij tot dusver hebben meegegeven.

Foto: Kris Dewitte